

กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก
ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา

The transition process to organic vegetable growing of the Ban Yakko
Vegetable Growing Group Ban Prang Subdistrict, Mekong District,
Nakhon Ratchasima Province

วชิรศักดิ์ ปราณีตพลกรัง และคณะ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ 2565
พฤศจิกายน 2565

กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก
ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา

The transition process to organic vegetable growing of the Ban Yakko
Vegetable Growing Group Ban Prang Subdistrict, Mekong District,
Nakhon Ratchasima Province

นางสาวกมลรัตน์ โชนกระโทก

นางสาวสุดารัตน์ มีเนียม

นางสาวปาริชาติ จันทิตา

นางสาวอุมมาพร กั้นกระโทก

นายวชิรศักดิ์ ปราณีตพลกรัง

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ 2565
พฤศจิกายน 2565

คำนำ

รายงานเล่มนี้เป็นรายงานดำเนินการวิจัยเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ข้อมูลในรายงานประกอบด้วยเนื้อหา 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ทางคณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่ง ว่ารายงานเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มาศึกษา หากเกิดการผิดพลาดประการใด ทางคณะผู้วิจัย ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจาก ดร.ภาสกร บัวศรี ที่ได้รับถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้คำปรึกษาแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดในการทำวิจัยตลอด จนช่วยตรวจแก้ไขความเรียบร้อยและให้คำแนะนำทางวิชาที่ตีเสมอมา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งคณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ให้โอกาสในการจัดทำ วิทยานิพนธ์ และพัฒนางานวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ช่วยตรวจงานวิจัย พร้อมให้ คำแนะนำความคิดเห็นและแนะนำการแก้ปัญหาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัย ผู้วิจัย ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ที่คอยให้ข้อมูลในการทำกิจกรรมของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ที่คอยสนับสนุนและให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ที่คอยสนับสนุนให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มปลูกผัก วัตถุประสงค์ของการปลูกผัก แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผัก

ขอกราบขอบพระคุณสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ที่คอยสนับสนุนให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มปลูกผัก วัตถุประสงค์ของการปลูกผัก แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผัก

ขอขอบคุณ ที่ให้คำปรึกษาที่ตีเสมอจนร่วมดำเนินวิจัยและการทำกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนถึงความสำเร็จเกี่ยวกับวิจัยนี้

คณะผู้วิจัย

โครงการวิจัย	กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา
ผู้วิจัย	นางสาวภุมรัตน์ โชนกระโทก นางสาวสุดารัตน์ มีเนียม นางสาวปาริชาติ จันทิตา นางสาวอุมพร กันกระโทก นายวชิรศักดิ์ ปราณีตพลกรัง
ปีงบประมาณ	2565
อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย	อาจารย์ ดร.ภาสกร บัวศรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง คือ 1) คณะกรรมการกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 6 คน 2) สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของชุมชนบ้านตะโก จำนวน 8 คน 3) สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของชุมชนบ้านตะโก จำนวน 7 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มกับกรรมการกลุ่มปลูกผัก 2) ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย พบว่า :

1. สถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา มีสถานการณ์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ (1) สถานการณ์ข้อมูลกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก เดิมคนในชุมชนมีการปลูกผักไว้กินเองจากพื้นที่ส่วนตัวของทีละบุคคลและมีพื้นที่ว่างจึงมีการนำความรู้ในการปลูกผักปรับเปลี่ยนให้เกิดรายได้ (2) สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก สมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน พบว่า มีคนที่ยังปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จำนวน 7 (3) สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก พบว่า กลุ่มที่ไม่ใช้สารเคมีเดิมได้มีการใช้สารเคมีทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยเกิดขึ้นได้มีการพบแพทย์พบว่า มีสารเคมีสะสมในร่างกายเป็นจำนวนมาก ต่อมาเริ่มมีการปรับเปลี่ยนการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีปรับเปลี่ยนตามขั้นตอนจนปัจจุบันมีการเลิกใช้สารเคมีโดยเด็ดขาด

2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก นครราชสีมา พบว่า มี 3 องค์ความรู้ คือ (1) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง ดิน (2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำ (3) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง การกำจัดแมลงศัตรูพืช

3 กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ประกอบด้วย (1) การประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อก่อแบบกิจกรรม (2) การลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านตะโก (3) การลงพื้นที่เพื่อคืนข้อมูลให้กับกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านตะโก (4) ร่วมกันประเมินกิจกรรมแจ้งทราบถึงวัตถุประสงค์และสรุปการคืนข้อมูลพร้อมเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาให้กับสมาชิกกลุ่มปลูก 5) จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ 6) มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง 7) ออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก 8) สรุปกิจกรรมในการออกแบบกิจกรรม

คำสำคัญ : กระบวนการปรับเปลี่ยน ผักปลอดสารพิษ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ

คำนำ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
บทคัดย่อ.....	ค
สารบัญ.....	จ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4

2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ.....	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช.....	12
ภูมิปัญญาในการปลูกปลอดสารพิษ.....	18
ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย.....	19
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21

3 วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย.....	24
เครื่องมือการวิจัย.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ขั้นตอนการเก็บข้อมูล.....	25
วิเคราะห์ข้อมูล.....	26
กิจกรรมวิจัย.....	26
4 ผลการวิจัย	
1. ผลการศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา.....	35
2. ผลการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนใน ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา.....	45
3. ผลการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้าน ตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา.....	47
4. ผลการประเมินกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผัก บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา.....	55
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	58
อภิปรายผล.....	61
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	64
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามความคิดเห็น.....	68
ภาคผนวก ข รูปภาพกิจกรรม.....	74
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย.....	81

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
3.1 การคืนข้อมูลให้กับชุมชน.....	29
3.2 ภาพประชุมเพื่อออกแบบกิจกรรม.....	29
3.3 ทีมผู้วิจัยร่วมประเมินกิจกรรม.....	30
3.4 อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง.....	31
3.5 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก.....	31
3.6 กิจกรรมทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ).....	33
3.7 สรุปกิจกรรม.....	34
4.1 การคืนข้อมูลที่ได้ให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก.....	49
4.2 การประชุมเพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกัน.....	50
4.3 ประเมินกิจกรรม.....	50
4.4 อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง.....	51
4.5 ส่งมอบโลโก้ให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก.....	52
4.6 จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ).....	53
4.7 สรุปกิจกรรม.....	54

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

ตารางที่ 4.1 แสดงแนวทางการปรับเปลี่ยนและวิธีการปรับเปลี่ยนกระบวนการ ปลูกผักปลอดสารพิษ.....	47
ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ.....	57

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2565 จากการสำรวจลักษณะการทำงานของประชากรในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2557 พบผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ถึง 12.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 34 ของประชากรในประเทศไทย ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดของผู้ประกอบอาชีพทั้งหมด ภาคเกษตรกรรมซึ่งครอบคลุมทั้งการเกษตรทางพืช ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้ พืชสวน พืชไร่ และปศุสัตว์ ได้แก่ สัตว์บก สัตว์น้ำ และการทำการประมง จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งออก หากมีกระบวนการดำเนินการในระบบเกษตรกรรมเป็นไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพเกษตรกร ประชาชนทั้งประเทศและกระบวนการส่งออกด้วย (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2561)

ประเทศไทยมีการใช้สารเคมีสำหรับการเกษตรในปริมาณที่สูงจากการศึกษาพบว่า มีรายงานแนวโน้มการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559 ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบจำนวน 147,376 ตัน 149,500 ตัน และ 160,824 ตันตามลำดับ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปี พ.ศ. 2559 พบว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2558 ถึง 11,323.416 ตัน คิดเป็นร้อยละ 8 ของการเพิ่มขึ้นทั้งหมด โดยประเภทของวัตถุอันตรายที่นำเข้าสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) ร้อยละ 78 สารกำจัดแมลง (Insecticide) ร้อยละ 10 และสารป้องกันกำจัดโรคพืช (Fungicide) ร้อยละ 8 ถึงแม้ว่าการใช้สารเคมีจะช่วยทดแทนการใช้แรงงานคนและช่วยให้ได้ผลผลิตสูง ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลกระทบต่อ ทั้งสิ่งแวดล้อมภาพของเกษตรกร ลูกจ้างและคนในพื้นที่ในแง่ของผู้ผลิต รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของอาหารและสุขภาพในแง่ของผู้บริโภคด้วย (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2561)

ในปัจจุบันคนในสังคมไทยเห็นผลกระทบของปัญหาด้านสารเคมีเริ่มต้นตัวหันมาใส่ใจและห่วงใยเรื่องสุขภาพมากขึ้นให้ความสำคัญต่อการเลือกสรรอาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ผลิตต้องปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตในรูปแบบใหม่การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อลดปริมาณการใช้สารเคมีในการป้องกัน และกำจัดแมลงศัตรูพืช ตลอดจนเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภคอันที่จะลดอันตรายจากสารพิษ (ฐิติมา วัฒนจิง, 2559)

การปลูกผักปลอดสารพิษเป็นการผลิตพืชผักเป็นแขนงหนึ่งทางการเกษตร พืชผักที่นำมาใช้ในการบริโภค ซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการสูงจะทำให้สามารถต่อต้านโรคภัยไข้เจ็บได้ อย่างไรก็ตามการที่จะให้พืชผักมีคุณภาพตามความต้องการของผู้บริโภคนั้นต้องผ่านกรรมวิธีการผลิตที่ถูกต้องตามหลักการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติและการดูแลรักษา ตั้งแต่การผลิตจนกระทั่งถึงระยะเก็บเกี่ยว

รวมทั้งการควบคุมคุณภาพทางด้านโภชนาการ และความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ในห้วง พ.ศ. 2557 เป็นระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา กรม เลิศรัตน์ (2552) ที่กล่าวว่า พืชผักมีความสำคัญต่อมนุษย์ เนื่องจากเป็นอาหาร ประจำวันต่อชีวิต สมาชิกส่วนใหญ่มีการเข้าไปดูแล ในพื้นที่อย่างน้อยวันละครั้ง เพราะอยู่ติดชุมชน การคมนาคมสะดวก สมาชิกบางรายเลี้ยงสัตว์มีการนำ มูลสัตว์มาใส่แปลง นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีระบบ การจัดการน้ำในการปลูกผักปลอดสารพิษที่สะดวก คือ มีการสูบน้ำ ขึ้นมาตามช่วงเวลาใส่ไว้ในบ่อพักน้ำ ตามจุดต่างๆ ที่กระจายรอบพื้นที่ ทำให้สะดวกต่อ การเข้าไปรดน้ำหรือดูแล ปัจจัยที่ทำให้เกิดความ สะดวกทำให้สมาชิกสามารถดูแลแปลงอย่างประณีต และผลิต ได้ตลอดปี เบญจมาศ จันทร์แก้ว (2551) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการผลิตผักโดยใช้ สารธรรมชาติและสารเคมีพบว่า เกษตรกร ที่ใช้สารธรรมชาติจะได้กำไรสุทธิมากที่สุดเนื่องจากราคา ผลผลิตสูงกว่าการใช้สารเคมี

ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนขนาดใหญ่ หมู่บ้านตะโกมีครัวเรือนทั้งหมด 139 ครัวเรือน พื้นที่ 3.704 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,315 ไร่ มีพื้นที่ ทางการเกษตรแบ่งออกเป็นทำไร่ 79 ไร่ ทำนา 1,797 ไร่ ประชากรทั้งหมดจำนวน 685 คน แบ่งเป็น ชาย 332 คน หญิง 353 คน โดยจะแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 คุ้ม คุ้มที่ 1 มีจำนวน 19 ครัวเรือน คุ้มที่ 2 มีจำนวน 13 ครัวเรือน คุ้มที่ 3 มีจำนวน 16 ครัวเรือน คุ้มที่ 4 มีจำนวน 16 ครัวเรือน คุ้มที่ 5 มี จำนวน 18 ครัวเรือน คุ้มที่ 6 มีจำนวน 14 ครัวเรือน คุ้มที่ 7 มีจำนวน 43 ครัวเรือน และมีคนในชุมชน ส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำไร่ ทำนา และมีการปลูกผักเป็นอาชีพเสริม กลุ่มวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่ การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา ได้เข้ามาให้ความรู้ในการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลงเพิ่มเติมรวมถึงช่องทางการ การจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2565 (อชรา, 2565)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าชาวบ้านตะโกจะมีความพยายามรวมกลุ่มปลูกผักปลอดภัยเพื่อให้คน ในชุมชนบริโภคอาหารปลอดภัย แต่ยังเป็นช่วงระยะเริ่มต้นอยู่ระหว่างการปรับเปลี่ยน จึงมีสมาชิก บางส่วนยังคงใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีในการผลิตเพราะยังขาดความเชื่อมั่นในการปลูกผักโดยไม่ใช้ สารเคมี ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนไปสู่การปลูกปลอดสารพิษร่วมกัน ทีม วิจัยซึ่งประกอบด้วยกลุ่มปลูกผักและนักศึกษาจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยน สู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอลำปาง จังหวัด นครราชสีมาขึ้น โดยใช้ความรู้เดิมของกลุ่มคนที่ไม่ใช้สารเคมีมาสร้างวิธีการปรับเปลี่ยนและสร้าง แนวทางการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

2 คำถามวิจัย

2.1 สถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัด นครราชสีมาเป็นอย่างไร

2.2 องค์กรความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร

2.3 กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมาควรมีกระบวนการอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3.2 เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชน บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3.3 เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

4.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโกตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 ครัวเรือน โดยแต่ละ ครัวเรือนนั้นมีการปลูกผักเพื่อการประกอบอาหารและจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและมีการเชิญชวนผู้ที่สนใจทางด้านเกษตรมาทำร่วมกันในพื้นที่ของตน ทั้งนี้ ยังมีสมาชิกที่ให้ความสนใจ เพื่อที่จะเข้ารับการประกอบอาชีพในการเข้าร่วมโครงการและกรรมการปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 6 ท่าน

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) สถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

2) องค์กรความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้าน ตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3) กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 - เดือนมีนาคม 2565

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

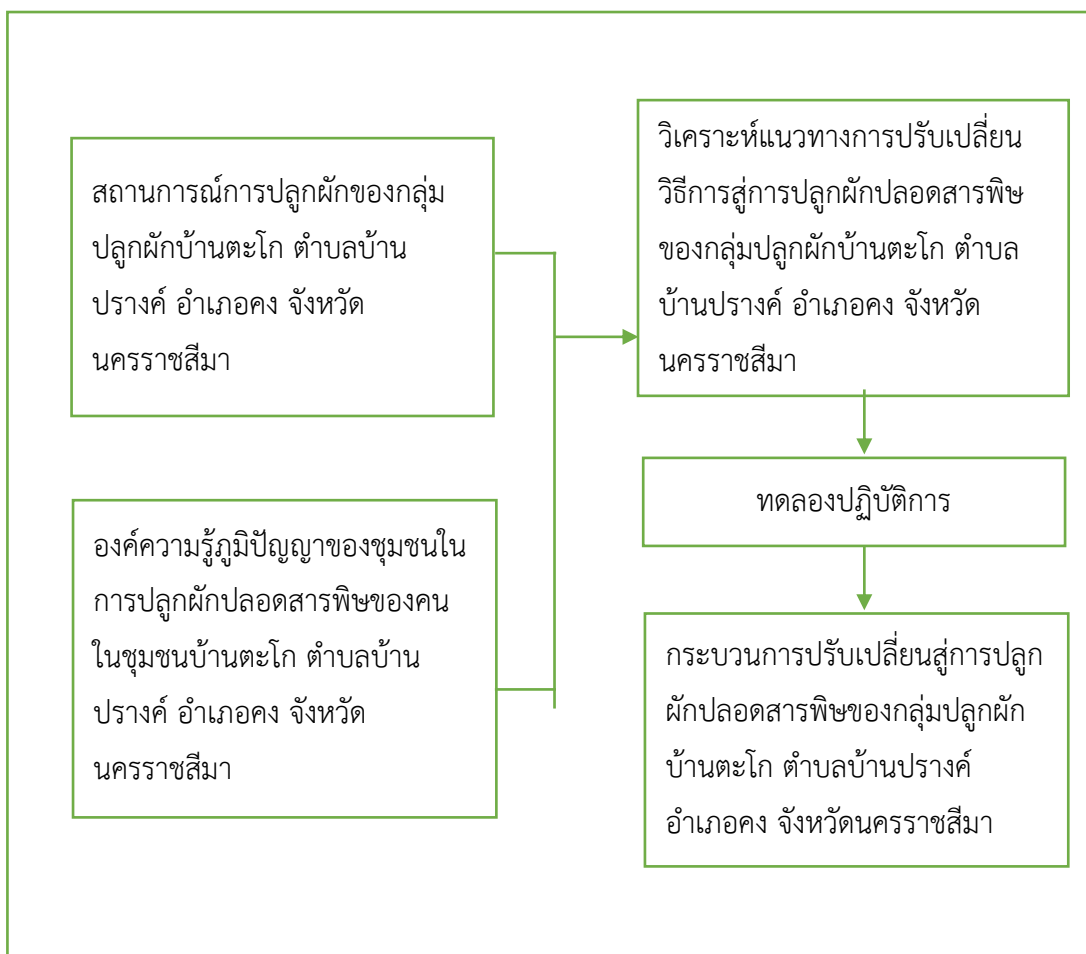
- 1) ได้ข้อมูลสถานการณ์การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร
- 2) ได้ข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร
- 3) ได้กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

6. นิยามศัพท์

- 1) **ผักปลอดสารพิษ** หมายถึง ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) **กระบวนการ** หมายถึง ลำดับ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการปรับเปลี่ยนการปลูกผักไปสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ
- 3) **การปรับเปลี่ยน** หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากการปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีไปสู่การปลูกผักโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี
- 4) **กลุ่มปลูกผัก** หมายถึง กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

7. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอธิบายให้เห็นการดำเนินงานได้ ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวทางการปรับเปลี่ยน วิธีการสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทดลองปฏิบัติการ สุดท้ายเป็นสรุปสังเคราะห์กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ดังแผนภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ
 - 1.1 ความหมายของผักปลอดสารพิษ
 - 1.2 ความสำคัญของการปลูกผักปลอดสารพิษ
 - 1.3 ประเภทของผักปลอดสารพิษ
 - 1.4 วิธีการผลิตผักปลอดสารพิษ
 - 1.5 ประโยชน์ของการปลูกผักปลอดสารพิษ
2. แนวคิดที่เกี่ยวกับใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
 - 2.1 ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
 - 2.2 สถานการณ์การใช้สารเคมีในการปลูกผัก
 - 2.3 ปัญหาผลกระทบการใช้สารเคมีในการปลูกผัก
 - 2.4 ประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
 - 2.5 หลักการเลือกชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
3. ภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอดสารพิษ
4. ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย
 - 4.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านตะโก
 - 4.2 ข้อมูลด้านกายภาพชุมชนบ้านตะโก
 - 4.3 ข้อมูลด้านผู้นำการปกครองชุมชนบ้านตะโก
 - 4.4 ด้านเศรษฐกิจชุมชนบ้านตะโก
 - 4.5 กลุ่มองค์กรด้านการเกษตรชุมชนบ้านตะโก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ

แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษ ประกอบด้วย ความหมายของผักปลอดสารพิษ ข้อมูลเกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ ข้อดีของการปลูกผักปลอดสารพิษ และวิธีการผลิตผักปลอดสารพิษ

1.1 ความหมายของผักปลอดสารพิษ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของผักปลอดสารพิษ ไว้หลายลักษณะ คล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ดังนี้

เมตไทย (2560) ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่มีกระบวนการผลิตมีการใช้สารเคมีสังเคราะห์ (เช่น ธาตุอาหาร ปุ๋ยเร่งการเจริญเติบโต ปุ๋ยอินทรีย์ต่าง ๆ) เพียงแต่สารเคมีสังเคราะห์ดังกล่าวจะไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวสารเคมีสังเคราะห์เหล่านี้ จะไม่มีสารพิษตกค้างอยู่

กระทรวงสาธารณสุข (2538) ผักปลอดภัยจากสารพิษ หมายถึง ผลผลิตพืชผักที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชตกค้างอยู่หรือมีตกค้างอยู่ไม่เกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ในประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 28 เมษายน 2538 เรื่อง อาหารที่มีสารพิษตกค้าง

นนุช โกสีย์รัตน์ (2553) ผักเป็นอาหารที่สำคัญต่อร่างกายประกอบด้วยเซลล์ลูโลสจำนวนมากซึ่งมีประโยชน์ช่วยในการขับถ่ายทำให้ไม่เป็นโรคท้องผูกและที่สำคัญเป็นผักมีวิตามินเอบำรุงสายตาวิตามินซีบำรุงเหงือกและฟันและสร้างภูมิต้านทานโรคให้กับร่างกายแต่ในปัจจุบันผู้บริโภคมักประสบปัญหาสารพิษตกค้างในพืชผักอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมและไม่ระมัดระวังของเกษตรกรผู้ผลิตทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้บริโภค

อริศรา รุ่งแสง (2555) ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักซีเก็บเกี่ยวจากผืนดินซึ่งปราศจากปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงมานานกว่า 3 ปีไม่มีสารตกค้างไม่มีสารพิษดังกล่าวจะมาจากดินทางน้ำหรือทางอากาศหรือแม้จากการตัดต่อพันธุกรรม

สรุปได้ว่า ผักปลอดสารพิษ คือผักที่มีผลผลิตที่ไม่มีสารเคมีป้องกันและสารกำจัดศัตรูพืชตกค้างและเป็นผักที่มีกระบวนการผลิตมีการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

1.2 ความสำคัญของการปลูกผักปลอดสารพิษ

วิไลภรณ์ ชนกนำชัย (2565) ความสำคัญของการปลูกผักปลอดสารพิษ พืชผักเป็นพืชอาหารที่คนไทยนิยมนำมาใช้รับประทานกันมากเนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารทั้ง วิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง แต่ค่านิยมในการบริโภคผักนั้น มักจะเลือก บริโภคผักที่สวยงาม ไม่มีร่องรอยการทำลายของหนอนและแมลงศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกผักจะต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงฉีดพ่นในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความต้องการของตลาด

เมื่อผู้ซื้อนำมาบริโภคแล้วอาจได้รับอันตรายจากสารพิษที่ตกค้างอยู่ในพืชผักนั้นได้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว เกษตรกรจึงควรหันมา ทำการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยนำเอาวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เป็นการทดแทนหรือลดปริมาณการใช้สารเคมีให้น้อยลง เพื่อความปลอดภัยของเกษตรกร ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม (2556) พืชผักเป็นอาหารที่คนไทยนิยมนำมาใช้รับประทานกันมากเนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารทั้ง วิตามินและแร่ ธาตุต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูงแต่ค่านิยมในการบริโภคผักนั้นมักจะเลือก บริโภคผักที่สวยงามไม่มีร่องรอย การทำลายของหนอนและแมลงศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกผัก จะต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงฉีดพ่นในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความ ต้องการของตลาด เมื่อผู้ซื้อนำมาบริโภคแล้วอาจได้รับอันตราย จากสารพิษที่ตกค้างอยู่ในพืชผักนั้นส่งผลเสียต่อสุขภาพ

พันธ์จิตต์ สีเหนียง (2555) การทำเกษตรจากเกษตรแผนใหม่ที่มุ่งเน้นการผลิตชนิดใดชนิดหนึ่งสูงสุด โดยการพัฒนาเทคนิคต่างๆ เกี่ยวกับการให้ธาตุอาหารพืชและป้องกันกำจัดสิ่งมีชีวิตอื่นที่อาจมีผลในการทำให้พืชที่ปลูกมีผลผลิตลดลง และมองว่าการเพาะปลูกไม่ได้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ดังนั้นการเลือกชนิดและวิธีการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ มุ่งเฉพาะแต่การประเมินประสิทธิผลต่อพืชหลักที่ปลูกโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรการเกษตรหรือนิเวศการเกษตรสำหรับเกษตรกรอินทรีย์ซึ่งเป็นการเกษตรแบบองค์รวมจะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของฟาร์ม ทั้งนี้เพราะแนวทางการเกษตรอินทรีย์อาศัยกลไกและกระบวนการของระบบนิเวศในการทำการผลิต

1.3 ประเภทของผักปลอดสารพิษ

ประเภทของผักปลอดสารพิษ โดยทั่วไปแล้วผักปลอดสารพิษจะแบ่งเป็น 4 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

1) ผักปลอดสารเคมี (PESTICIDE FREE) บิ๊กซี (2565) การปลูกผักปลอดสารเคมีประเภทแรกนี้จะเน้นการควบคุม การใช้สารเคมีในการปลูก แต่จะไม่ใช้สารเคมีใน การกำจัดแมลง (จะยังคงใช้ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมน เร่งผลผลิต) หากแต่เป็นสารเคมีที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวจะต้องมีสารเคมี ตกค้างไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยมีหน่วยงานรับรองมาตรฐานจากกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าไม่มี สารตกค้างเกินระดับมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ จึงแน่ใจว่าเป็นผักปลอดสารเคมี

2) ผักอนามัย (PESTICIDE SAFE) ผักอนามัยหรือที่เรารู้จักกันในชื่อของ “ผักกางมุ้ง” เป็นผักที่ยังคงใช้สารเคมีเพื่อการเจริญเติบโตและใช้สารกำจัดแมลง แต่จะเป็นสารเคมีที่มีพิษตกค้างใน ระยะสั้น และหยุดฉีดพ่นสารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ การปลูกผักประเภทนี้มีอยู่ 2 แบบ คือ การปลูกโดยใช้มุ้งตาข่ายหรือการกางมุ้ง และอีกแบบคือการปลูก แบบไม่ใช้มุ้งตาข่าย

แต่เน้นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชแบบผสมผสาน คือเน้นปลูกผักตามฤดูร่วมกับผักประเภทกะหล่ำปลี ตั้งโอ้ ซึ่งช่วยลดการระบาดของแมลง และยังเป็นผลดีต่อการตลาด เพราะมีผักหลายชนิดจำหน่าย ส่วนการรับรองมาตรฐานจะใช้หลักเกณฑ์เดียวกับผักปลอดภัย

3) ผักเกษตรอินทรีย์ (ORGANIC FARMING) เรารู้จักผักชนิดนี้ในชื่อเรียกว่า “ผักออร์แกนิก” เป็นผักที่ปลูกด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่ใช่เมล็ดพันธุ์ที่ผ่านการตัดต่อพันธุกรรม (จีเอ็มโอ : GMO) ไม่ใช่สารเคมีใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็ยปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง หรือฮอร์โมนต่าง ๆ การผลิตผักประเภทนี้จะเน้นใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ ส่วนการกำจัดศัตรูพืชจะใช้สารเคมีที่ผลิตจากธรรมชาติ เช่น สะเดา โລ้ตื้น จึงปลอดภัยต่อสุขภาพและไม่ทำลายสภาพแวดล้อม

4) ผักไฮโดรโปนิคส์ (HYDROPONICS) การปลูกผักประเภทนี้เป็นการปลูกโดยใช้น้ำแทนดิน โดยผสมอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตลงในน้ำ รากพืชที่สัมผัสน้ำจะดูดซึมสารอาหารที่สะสมไว้ที่ใบ ส่วนรากที่ไม่สัมผัสน้ำจะทำหน้าที่รับออกซิเจน ผักที่นิยมปลูกประเภทนี้ ะเป็นผักสลัดพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องนำเข้าเมล็ดพันธุ์จากต่างประเทศ

1.4 วิธีการผลิตผักปลอดภัย

วิธีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษนั้น จะใช้หลักการปลูกพืชผักโดยใช้สารเคมีในการผลิตให้น้อยที่สุด ที่จะป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ได้ผลนั้นจะต้องเลือกวิธีที่ประหยัดเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ปลูกจะต้องเข้าใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อาชิง แซ่อย่าง,(2565) นำเสนอว่าในการปลูกผักปลอดภัยนั้น จะใช้หลักปลูกพืชผักโดยใช้สารเคมีในการผลิตให้น้อยที่สุดหรือใช้ตามความจำเป็นและจะใช้หลัก “การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานหรือไอพีเอ็ม” แทนแต่การที่จะป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ได้ผลนั้นจะต้องเลือกวิธีที่ประหยัดเหมาะสมและมีประสิทธิภาพซึ่งผู้ปลูกจะต้องเข้าใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.4.1 สาเหตุการระบาดของศัตรูพืช

1) ศัตรูพืชเคลื่อนย้ายจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่ง ที่มีความเหมาะสมมากกว่าทำให้มีการขยายพันธุ์และระบาดทำความเสียหายเพิ่มขึ้น

2) สภาพแวดล้อมและสภาพทางนิเวศน์เปลี่ยนแปลงไปทำให้ศัตรูพืชมีการขยายพันธุ์ได้ดีขึ้นเพิ่มจำนวนมากขึ้น หรือมีผลต่อการพัฒนาสายพันธุ์ให้มีความต้านทาน และมีประสิทธิภาพ ในการเข้าทำลายมากขึ้น เช่น การกำจัดงูทำให้หนูระบาด การใช้สารเคมีทำให้แมลงที่กินแมลง ศัตรูพืชตาย เป็นต้น

3) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ความต้องการผลิตในการบริโภคเปลี่ยนไป ทำให้ความต้องการผลผลิตที่แตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้บริโภค ทำให้บางครั้งร่องรอยการทำลายของศัตรูพืชเพียงจุดเดียว ก็ถือว่าผลผลิตตกเกรดไม่ได้มาตรฐาน มีการระบาดของศัตรูพืช

1.4.2 การควบคุมศัตรูพืชให้ประสบผลสำเร็จ มีหลักการง่ายๆ

1) ต้องป้องกันไม่ให้เกิดโรคในแปลงปลูก เช่น การใช้พันธุ์ที่ปราศจากโรคและแมลงการไม่นำชิ้นส่วนของพืชที่มีโรคแมลงเข้ามาในแปลงปลูก เป็นต้น

2) ถ้ามีศัตรูเข้ามาในแปลงปลูกหรือแสดงอาการเป็นโรคแล้ว ต้องยับยั้งการแพร่ระบาด

3) และถ้ามีการระบาดแล้วต้องกำจัดให้หมดไป

อย่างไรก็ตามสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการระบาดของศัตรูพืชในแปลงปลูก คือ ตัวเกษตรกรเองที่ละเลยการควบคุมดูแลทำให้ศัตรูพืชสะสมในแปลงปลูก จนถึงระดับที่ไม่สามารถควบคุมกำจัดได้

1.4.3 วิธีการควบคุมศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1) ต้องศึกษาชนิดของศัตรูพืชในแปลงปลูกนั้นๆ ก่อน
2) สำรวจสถานการณ์ศัตรูพืชในแปลงปลูก
3) พิจารณาแนวโน้มการระบาดของศัตรูพืชแล้วจึงหาแนวทางป้องกันและกำจัดต่อไป

4) เมื่อควบคุมการระบาดให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นแล้วให้เลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อลดปริมาณ หรือรักษาการเข้าทำลายให้คงที่หรือลดลง

5) ในกรณีที่ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ศัตรูพืชด้วยวิธีการอื่นๆ ได้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้สารเคมีที่ถูกต้องเหมาะสมกับชนิดศัตรูพืชและการระบาดตามคำแนะนำวิธีการใช้ในฉลาก

1.4.4 ผลดีของการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน

- 1) ลดปริมาณศัตรูพืชให้ต่ำกว่าระดับที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่พืช
- 2) ลดปริมาณการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- 3) มีความปลอดภัยต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้บริโภค รวมไปถึงสภาพแวดล้อม

1.4.5 วิธีการผสมผสานในการควบคุมศัตรูพืช จะเป็นการนำเอาวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน โดยวิธีการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษนี้มีข้อเสนอแนะให้เกษตรกรเลือกใช้วิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมีดังนี้

1) การเตรียมแปลงปลูก เนื่องจากเมล็ดพืชผักส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก มีระบบรากละเอียดอ่อน ถ้าเกษตรกรเตรียมดินไม่ดีก็อาจมีผลกระทบต่อการงอกของเมล็ดและการเจริญเติบโตของพืชผักได้ ดังนั้น ก่อนการปลูกพืชควรมีการปรับสภาพดินให้เหมาะสมเสียก่อน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เคยมีการปลูกผักหรือพืชชนิดอื่นโดยการปล่อยน้ำให้ท่วมแปลงแล้วสูบออก เพื่อให้น้ำชะล้างสารเคมีและกำจัดแมลงต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในดิน แล้วจึงทำการไถพลิกหน้าดินตากแดดไว้เพื่อทำลายเชื้อโรคและแมลงศัตรู ที่อาศัยอยู่ในดินอีกครั้ง จากนั้นเกษตรกรควรปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดินให้อยู่ในสภาพที่เป็นกลาง โดยใช้ปูนขาว ปูนมาร์ล หรือ แรโดโลไมท์ อัตรา 200-300 กิโลกรัม/ไร่ แล้วรดน้ำตามหลังจากการใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดินที่เป็นกรดให้เป็นกลาง

นอกจากนี้ควรเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ในอัตรา 1,000-2,000 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งจะช่วยให้ต้นพืชผักมีความแข็งแรงสามารถต้านทานต่อการเข้าทำลายของโรคและแมลงได้โรยปูนขาวเพื่อปรับสภาพดินการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ

2) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การเตรียมเมล็ดพันธุ์ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ผักไปปลูกในแปลงปลูกหรือแปลงกล้าเกษตรกรควรทำ ความสะอาดเมล็ดพันธุ์ก่อน ตามขั้นตอนดังนี้ 1) คัดแยกเมล็ดพันธุ์ โดยการคัดเมล็ดที่เสีย เมล็ดวัชพืชที่มีอยู่ปะปน และสิ่งเจือปนต่างๆออก 2) แช่เมล็ดพันธุ์ในน้ำอุ่น ที่อุณหภูมิ 50-55 องศาเซลเซียสเป็น เวลา 15-30 นาที จะช่วยลดปริมาณเชื้อโรคที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์และยังกระตุ้นการงอกของเมล็ดอีกด้วย 3) ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคน้ำค้าง และโรคใบจุดควรคลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมี เช่น เมทาแล็ก -ซิน 35 เปอร์เซนต์ SD (เอพรอน) และไอโปรไดโอน (รอฟรัล) อัตรา 10 กรัม / เมล็ดพันธุ์ 1 กิโลกรัม

3) การปลูกและการดูแล การปลูกและการดูแลการเลือกวิธีการปลูก ระยะปลูกเป็นเท่าใดนั้นจะขึ้นอยู่กับชนิดของพืชผักที่เกษตรกรเลือกปลูกแต่มีข้อแนะนำ คือ เกษตรกรควรปลูกผักให้มีระยะห่างพอสมควร อย่าให้แน่นจนเกินไป เพื่อให้มีการระบายอากาศที่ดี เป็นการปรับสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมต่อการระบาดของโรค นอกจากนี้ควรหมั่นตรวจแปลงอยู่เสมอ โดยอาจเลือกสำรวจเป็นจุด ๆ ประมาณ 10-20 จุด/ไร่ ถ้าพบว่าการระบาดของโรคและแมลงในระดับที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พืชผักนั้น ก็ควรดำ เนินการกำจัดโรคและแมลงที่พบทันที

1.5 ประโยชน์ของการปลูกผักปลอดสารพิษ

เทียนทิพย์ เตียวกี (2561) ในปัจจุบันมีหลายคนที่หันมาใส่ใจและให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพกันมากขึ้น โดยเฉพาะการเลือกทานอาหารที่ดี มีประโยชน์และคำนึงถึงความปลอดภัย โดยเน้นในเรื่องความเป็นธรรมชาติและไร้สารพิษ ได้แก่

- 1) ทำให้ได้พืชผักที่มีคุณภาพ ไม่มีสารพิษตกค้าง เกิดความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค
- 2) ช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกผักมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น เนื่องจากไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรปลอดภัยจากสารพิษเหล่านี้ด้วย
- 3) ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ลดค่าใช้จ่ายในการซื้อสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- 4) ลดปริมาณสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ที่ปนเปื้อนในอากาศและน้ำ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดมลพิษของสิ่งแวดล้อมได้ทางหนึ่ง ผักปลอดสารพิษ ให้ประโยชน์ตั้งแต่ผู้ปลูกเองไปจนถึงผู้บริโภค ช่วยให้สุขภาพดี ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม นับเป็นอีกทางเลือกที่ดีสำหรับคนชอบทานผักและต้องการความปลอดภัย

บริษัท เทนเซ็นต์ ประเทศไทย จำกัด (2564) ผักปลอดสารพิษเป็นพืชผลที่ได้จากการเพาะปลูก โดยจะไม่ใช่สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง สารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา หรือสารเคมีอื่นๆ ประโยชน์ของผักปลอดสารพิษ มีดังนี้

1) การบริโภคผักปลอดสารพิษเป็นประจำ จะช่วยทำให้มีสุขภาพร่างกายที่ดี มีภูมิคุ้มกัน และแข็งแรงขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดอัตราเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและการเกิดโรคต่างๆ อันมีผลในระยะยาวมาจากสารพิษหรือสารเคมีตกค้างในร่างกาย อย่างเช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น

2) การรับประทานอาหารที่ปรุงจากผักปลอดสารพิษ ทำให้ร่างกายได้รับคุณค่าทางสารอาหารสูงกว่าปกติ ส่งผลดีต่อสตรีที่กำลังตั้งครรภ์ และสตรีให้นมบุตรเพราะปลอดภัยจากสารพิษตกค้างที่มีอันตรายต่อทารกในครรภ์และบุตรที่กินนมแม่

3) ผักปลอดสารพิษมีประโยชน์ต่อผู้ป่วย และผู้ที่อยู่ในภาวะรักษาหรือควบคุมสุขภาพ เนื่องจากมีคุณค่าของสารอาหารตามธรรมชาติ และไร้สารพิษตกค้างที่อาจทำให้เกิดอาการแพ้สาร หรืออาจมีปฏิกิริยาต่อยาบางตัวที่ใช้ในการรักษาโรคของผู้ป่วย

4) ผักปลอดสารพิษมีรสชาติดีและอร่อย อีกทั้งยังให้คุณค่าทางสารอาหาร อันได้แก่ วิตามินเกลือแร่ เอนไซม์และสารต่อต้านอนุมูลอิสระมากกว่าผักทั่วไปตามท้องตลาด

5) ช่วยควบคุมน้ำหนักและรักษาหุ่นได้เป็นอย่างดี เพราะอาหารเพื่อสุขภาพส่วนใหญ่จะเน้นหนักในเรื่องผักปลอดสารพิษเนื่องจากมีความเป็นธรรมชาติและปลอดภัยด้วยซึ่งเมนูเพื่อสุขภาพยอดนิยมที่ทำทานได้ง่ายๆ ตามใจผู้ทานและประหยัดเวลาแต่มีคุณค่าทางสารอาหารมากมายก็คือสลัดผักต่างๆ นั่นเอง

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ประกอบด้วย ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สถานการณ์การใช้สารเคมีในการปลูกผัก ปัญหาผลกระทบการใช้สารเคมีในการปลูกผัก ประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หลักการเลือกชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

2.1 ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไว้หลายลักษณะ คล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ดังนี้

จิราวุฒน์ ดิสนิท (2546) ได้ให้ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ สารเคมีที่เกิดจากการสังเคราะห์มีคุณสมบัติใช้สำหรับกำจัด ทำลาย ฆ่า ป้องกัน ควบคุม หรือทำให้ เกิดอาการผิดปกติต่อสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจเป็นพืชหรือคนก็ได้ที่ขัดขวางการเจริญเติบโตของพืช เช่น การกัดกินทำลายของแมลงทำให้พืชเกิดความเสียหาย

กมล พงชนะและคณะ (2549) ได้ให้ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Pesticide) หมายถึงสารหรือส่วนประกอบของสารที่ได้จากการสังเคราะห์ขึ้นหรืออาจสกัดจากธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันควบคุมและทำลายศัตรูพืช (แมลงและวัชพืช) ศัตรูพืชคน (เชื้อโรค แมลง และคนที่เป็นพาหะนำโรคเช่นหนูแมลงสาบ) รวมถึงพาหะในคนและพันธุ์พืชซึ่งก่อให้เกิด อันตรายหรือหมายถึงสารที่ใช้กับคนเพื่อควบคุมแมลงศัตรูพืชและคนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในตัวคน

เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2555) ได้ให้ความหมายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ สารเคมีสังเคราะห์ที่มีวัตถุประสงค์ในการกำจัด ฆ่า หรือหยุดยั้งการเจริญเติบโตของศัตรูพืช ไม่

ว่าจะเป็นแมลง วัชพืช โรคพืช หรือสิ่งที่จะทำลายให้พืชผลเกิดความเสียหาย โดยทั่วไปเรียกว่ายาฆ่าแมลงหรือยาฆ่าหญ้าตามวัตถุประสงค์ของการใช้ แต่การใช้คำว่า “ยา” อาจเป็นการสร้างความสับสนต่อผู้ใช้ เพราะสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นสารเคมีอันตรายทั้งต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ต้องมีการใช้อย่างระมัดระวัง เพราะในปริมาณน้อยนิดสารเคมีเหล่านี้ก็สามารถทำให้เกิดอาการพิษต่างๆ หรือแม้แต่การเสียชีวิตได้

สรุปได้ว่า สารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ วัตถุที่มีพิษที่สามารถทำลายแมลงที่มารบกวนและทำลาย พืชผลที่เกษตรกรผลิต การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นวิธีควบคุมแมลงศัตรูพืชและคนที่นิยมแพร่หลายมากที่สุด เนื่องจากมีข้อดีต่าง ๆ เช่น เป็นวิธีที่ให้ผลเร็วและทันต่อเวลา นำไปใช้ได้งาย อย่งไร ก็ตาม สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดมีอันตรายต่อมนุษย์ในระดับมากน้อยแตกต่างกันไป ทั้งอันตรายโดยตรงต่อผู้ใช้และก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่าง ถูกต้อง อาจช่วยลดปัญหาและอันตรายลงได้ แต่ไม่ใช่ว่าจะไม่ทำให้เกิดพิษภัยต่าง ๆ ขึ้นเลย

2.2 สถานการณ์การใช้สารเคมีในการปลูกผัก

สมศักดิ์ อินทมาต (2555) สารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังมีปัญหาต่อ สิ่งแวดล้อมโดยเกิดผลตกค้างในดิน ตลอดจนมีความ เป็นพิษต่อมนุษย์ และทำให้เกิดการพัฒนาการ ด้านทานฤทธิ์สารเคมีของแมลงได้จากการใช้สารใน ปริมาณที่สูงและถี่เกินไป ซึ่งปัญหาประการหลังนี้ทำให้เกิดการระบาดของแมลงประจำถิ่นบางชนิด คือ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากนี้การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชยังก่อให้เกิด ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในแม่น้ำโขง การปนเปื้อน ของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในแหล่งน้ำอาจเกิดจากการ ฉีดพ่นสารโดยตรงในพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ หรือ ถูกชะล้างโดยน้ำฝนและการกัดเซาะหน้าดิน รวมถึง การทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้แล้วและการล้างอุปกรณ์การฉีดพ่นซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการ ปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในดินและแหล่งน้ำได้

วิทญา ตันอารีย์ (2554) ในสถานการณ์ปัจจุบันดูเหมือนว่าการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในหมู่เกษตรกรเพราะนับวันยังมีการนำมาใช้ปริมาณมากขึ้น สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชจึงเปรียบเหมือนภัยเงียบที่ไม่เพียงแต่สามารถทำอันตรายต่อศัตรูพืชเท่านั้นยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ได้ด้วย โดยที่สารเคมีเหล่านี้จะสามารถทำลายอวัยวะที่สำคัญภายในร่างกาย ได้แก่ ตับ ไต ปอด หัวใจ และสมองได้ นอกจากนี้ยังทำอันตรายต่อระบบอวัยวะสืบพันธุ์ระบบประสาท รวมไปถึงผิวหนังและตา ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าสารเคมีนั้นเข้าสู่ร่างกายทางใดและเป็นสารเคมีประเภทไหน สารเคมีที่มีพิษมากที่สุดอาจจะมีอันตรายต่ำมากก็ได้ ถ้าหากว่าผู้ใช้มีสติและปฏิบัติตามวิธีการใช้ที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ การเจ็บป่วยจากสารเคมีจะเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไปไม่แสดงอาการทันทีทันใดเกิดอันตรายแก่ร่างกายในระยะยาวเนื่องจากได้รับสารพิษซึ่งแพร่กระจายตกค้างอยู่ในอาหารและสิ่งแวดล้อมจนทำให้ระบบและวงจรการทำงานของร่างกายผิดปกติเป็นเหตุให้เกิดโรคร้ายต่อร่างกาย

2.3 ปัญหาผลกระทบการใช้สารเคมีในการปลูกผัก

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2553) ผลกระทบต่อสุขภาพที่ได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยทั่วไปสารเคมีกำจัดศัตรูพืชถือเป็นสารเคมีกลุ่มหนึ่งที่มีผลกระทบต่ออวัยวะและ ระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพที่อันตรายอย่างยิ่ง สำนักโรค จากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม สารเคมีกลุ่มนี้ สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทาง คือ ทางปาก ทางการหายใจ และทางผิวหนัง ซึ่งมีรายละเอียด ทางปาก เมื่อการ ได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้าทางปาก นั้น มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง เช่น การดูด หรือเป่าหัวฉีดพ่น กินอาหารหรือสูบบุหรี่ ขณะปฏิบัติงานการ ไม่ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร การใช้มือหรือภาชนะที่มีการปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการดื่มหรือรับประทานอาหาร ที่ปนเปื้อนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ตั้งใจ เป็นต้น ทำให้สารเคมีนี้สามารถเข้าสู่ระบบทางเดิน อาหารไปสู่กระเพาะอาหารได้ ซึ่งบางส่วนจะถูกทำลายโดยสภาพความเป็นกรดของน้ำย่อยหรือ การทำให้เจือจางลง เนื่องจากการผสมกับน้ำย่อยและอาหารที่รับประทานทำให้อัตราการดูดซึม ของสารเคมีในระบบทางเดินอาหารนี้มีอัตราต่ำกว่าระบบทางเดินหายใจ สำหรับสารเคมีที่ไม่ดูดซึมนั้น กากอาหารที่รับประทานจะช่วยทำให้พิษจากสารเคมีลดลง และ ขับออกจากร่างกายได้ โดยการขับถ่ายทางอุจจาระหรือปัสสาวะออกมา แต่ถ้าสารเคมีนี้ถูกดูดซึมเข้าสู่ระบบโลหิตจะทำให้ เกิดอันตรายขึ้นได้ ซึ่งอันตรายนี้จะขึ้นอยู่กับปริมาณของสารเคมีที่ได้รับคุณสมบัติของสารเคมี รวมทั้งอาจมีการสะสมในเนื้อเยื่อไขมันของตับไตหรือสมองได้ด้วย

สามารถ ใจเตี้ย (2552) กล่าวว่า สารกำจัดศัตรูพืชเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทางการเกษตร เนื่องจากช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องของ ความเสียหายจากศัตรูพืช ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรกรรมเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพและความสวยงามของ สินค้า ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้แก่อาหารที่ผู้บริโภค รับประทานเข้าไปด้วย เพราะผลิตผลส่วนใหญ่ล้วนปราศจากเชื้อโรคและแมลง แต่การใช้สารเคมีทาง การเกษตรก็มีโทษเช่นกัน โดยการใช้สารเคมีแต่ละครั้ง หากใช้ไม่ถูกวิธีหรือป้องกันไม่เพียงพอ ก็จะทำให้ สารพิษเข้าสู่ร่างกายและเกิดการสะสมในระยะยาว จนเมื่อมีปริมาณมากพอก็จะแสดงอาการออกมา อีกทั้งยัง ทำให้เกิดสารพิษตกค้างในผลิตผล ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคในวงกว้างผลกระทบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบนพื้นที่สูงได้ส่งผลกระทบต่อมิติต่าง ๆ ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศน์โดยรวม ยิ่งไปกว่านั้นยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งของ บุคคล ครอบครัว และชุมชน ปัญหาเหล่านี้มิใช่ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือของสังคมใดสังคมหนึ่งที่ต้องแก้ไข แต่เป็นปัญหาของมวลมนุษยชาติอยู่บนพื้นโลกแห่งนี้ที่ต้องร่วมมือกันแก้ไข ถึงแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในแง่มุมต่าง ๆ มากมายแต่ยังไม่สามารถนำสู่การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ระบบการเกษตรบนพื้นที่สูงในปัจจุบันเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะตัวเกษตรกรเองในฐานะผู้ใช้รวมถึงองค์กรท้องถิ่นต้องมึนโยบายที่จะมุ่งเน้นการปฏิรูป

กระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนได้เพิ่มศักยภาพในการพัฒนาพฤติกรรมที่เอื้อต่อการใช้สุขภาพที่มีแนวทางการคุ้มครองปกป้องอันตรายจากพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่เหมาะสม มุ่งสร้างภูมิปัญญาที่ให้แก่คนในท้องถิ่นสามารถคิดและตัดสินใจด้วยตนเองในการบริโภค ไม่ตกเป็นเหยื่อการโฆษณา ระบบการตลาดและการส่งเสริมการขาย

Hildegard and Herman (2009) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 28 ยินดีซื้อสารเคมีการเกษตรที่ปลอดภัย ต่อสุขภาพ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และระดับรายได้ในปัจจุบันมีส่วนช่วยในการกำหนดนโยบายสุขภาพของท้องถิ่นในการลดผลกระทบเชิงลบจากสารเคมีการเกษตร

Christos A. Damalas and Iis G. Eleftherohorinos (2011) สารกำจัดศัตรูพืชเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทางการเกษตร เนื่องจากช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องของ ความเสียหายจากศัตรูพืช ทำให้ผลิตผลทางการเกษตรกรรมเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะคุณภาพและความสวยงามของ สินค้า ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้แก่อาหารที่ผู้บริโภครับประทานเข้าไปด้วย เพราะผลิตผลส่วนใหญ่ล้วนปราศจากเชื้อโรคและแมลง แต่การใช้สารเคมีทางการเกษตรก็มีโทษเช่นกัน โดยการใช้สารเคมีแต่ละครั้ง หากใช้ไม่ถูกวิธีหรือป้องกันไม่เพียงพอ ก็จะทำให้ สารพิษเข้าสู่ร่างกายและเกิดการสะสมในระยะยาว จนเมื่อมีปริมาณมากพอก็จะแสดงอาการออกมา อีกทั้งยัง ทำให้เกิดสารพิษตกค้างในผลิตผล ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคในวงกว้าง

2.4 ประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไว้หลายประเภท คล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ดังนี้

นิธิ แก้วไพฑูรย์ (2546) ได้กล่าวถึงการจัดประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถแบ่งได้หลายประเภท เช่น แบ่งตามลักษณะการเข้าทำลาย ได้แก่ การกัดกิน การสัมผัสทาง ผิวหนัง และโดยการหายใจ (แก๊ส) นอกจากนี้ยังแบ่งออกตามลักษณะโครงสร้างของเคมี ได้แก่ สารอินทรีย์ และ สารอนินทรีย์ ซึ่งประกอบด้วยสารเคมี กลุ่มออร์กาโนคลอรีน ออร์กาโนฟอสเฟต คาร์บาเมต สารอินทรีย์อื่น ๆ (พีโรโมน ฟอรัมามิดีนส์ และสารที่ได้จากพืช)

กมล พงชนะ และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงประเภทของสารกำจัดแมลง(Insecticide) ได้แก่ สารเคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดหรือขับไล่ศัตรูพืชและคน เช่น สารในกลุ่มออร์กาโนคลอรีน ออร์กาโนฟอสเฟต คาร์บาเมตไพรีทรอยด์ ดังนี้

สารออร์กาโนฟอสเฟสเป็นสารที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและพบว่ามีผู้แพ้พิษมากที่สุด ในกลุ่มของการ ใช้สารกำจัดศัตรูพืชสารออร์กาโน ฟอสเฟตมีฤทธิ์ขัดขวางการทำงานของระบบประสาทส่วนกลาง (สมอง) และระบบประสาทส่วนนอก (บริเวณที่อยู่นอกสมองหรือไขสันหลัง) สารออร์กาโนฟอสเฟสจะจับกับเอนไซม์อะเซทิลโคลีนเอสเตอเรส: AchE ซึ่งมีหน้าที่หยุดการส่งสัญญาณประสาทผลการจับตัวของเอนไซม์ทำให้ปริมาตร AcE ลดลงและการส่งกระแสสัญญาณประสาทอย่างต่อเนื่องจึงมีผลต่อกล้ามเนื้อต่าง ๆ และกล้ามเนื้อเรียบซึ่งควบคุมอวัยวะต่าง ๆ ให้

ทำงานปกติผู้ป่วยอาจจะเกิดอาการดังต่อไปนี้ภายในเวลา 30 นาที หลังจากได้รับสารนี้ไปและอาการจะคงอยู่นานถึง 24 ชั่วโมง ตัวอย่างของสารกลุ่มนี้ เช่น พาราไอออนโคคลอวอสเฟนไอออก ฯลฯ

สารคาร์บาเมตเป็นสารที่ใช้กำจัดศัตรูพืชได้อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะแมลงชนิดปากดูดรวมทั้งศัตรูพืชที่อยู่ในดิน เช่น ไล่เตียนฝอยและหอยทากสารในกลุ่มนี้มีทั้งเป็นพิษร้ายแรงและพิษปานกลางสารชนิดนี้ออกฤทธิ์คล้ายคลึงกับสารประเภทออร์กาโนฟอสเฟตแต่มีความเป็นพิษน้อยกว่าไม่ค่อยอยู่ตัวจึงไม่ค่อยตกค้างในสิ่งแวดล้อมตัวอย่างสารที่มีพิษร้ายแรงในกลุ่มนี้ ได้แก่ Carbofuran, Methomy พืชปานกลาง ได้แก่ Methiocarb, Carbary เป็นต้น สำหรับกลไกการออกฤทธิ์คือไปยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ AchE และทำให้เซลล์ประสาทได้รับแรงกระตุ้นมากเกินไปอาการอาจเกิดรวดเร็วหลังจากได้รับสารภายในเวลา 15 นาที และคงอยู่ไม่นานประมาณ 3 ชั่วโมงอาการที่เกิดขึ้นจะเหมือนกับการได้รับสารประเภทออร์กาโนฟอสเฟต ยกเว้น อาการชักมีรู้สึกตัวหมดสติซึ่งจะเกิดขึ้นน้อยมาก สารออร์กาโนคลอรีนเป็นสารกลุ่มที่ใช้มานานตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เช่น DDT, Dieldrin, BetaBHC และ Endosulfan เป็นต้น ปัจจุบันได้ยกเลิกการใช้ทางเกษตรไปแล้วหลายชนิดเช่น DDT Dieldrin แต่ยังคงใช้ในด้านอื่น ๆ เช่น DDT ใช้กำจัดยุง Dieldrin ใช้ในการกำจัดปลวก เป็นต้นเมื่อได้รับมาก ๆ จะเกิดผลกระทบต่อระบบประสาทส่วนกลางถูกดูดซึมและละลายได้ดีในไขมัน ดังนั้นจึงคงอยู่ได้นานในร่างกายและเซลล์ไขมันเนื้อเยื่อไขมันสามารถเก็บสะสมไว้ได้นานและขับออกมาทางน้ำนมจึงสามารถตรวจพบสารนี้ในน้ำนมมารดาได้หากได้รับสารนี้ในขนาดสูง ๆ เป็นระยะเวลานาน ๆ อาจมีผลกระทบต่อการทำงานของตับได้ สารชนิดนี้

ส่วนมากจะคงทนในธรรมชาติและมีฤทธิ์ต่อคนทั่วไปซึ่งมิใช่สิ่งมีชีวิตที่เป็นเป้าหมาย แต่ฤทธิ์เหล่านี้ไม่พบในมนุษย์ด้วยเหตุนี้สารกลุ่มนี้บางตัวจึงถูกจำกัดหรือห้ามใช้ในบางประเทศ สำหรับอาการการเกิดพิษอาจเกิดภายใน 1 ชั่วโมง หลังจากได้รับสารเข้าไปและอาการเฉียบพลันสามารถคงอยู่นานถึง 48 ชั่วโมง สารประเภทนี้บางชนิดเช่น เอนโดซัลเฟน สามารถถูกดูดซึมเข้าไปในร่างกายได้ง่ายและรวดเร็วอาการที่เห็นดังต่อไปนี้เป็นผลจากการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางถูกขัดขวาง ได้แก่ อาการกล้ามเนื้ออ่อนแรงเวียนศีรษะปวดหัว ฯลฯ

สารไพรีทรอยด์เป็นสารที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืชเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบันเนื่องจากการสลายตัวได้เร็วสามารถทดแทนสารเคมีในกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟตและคาร์บาเมตแต่จะมีระยะเวลาที่ดื้อยาได้เร็วและมีราคาแพงกว่าสารกลุ่มอื่นตัวอย่างของสารเคมีนี้เช่น Permetrin Cypermetrin และ Fenvalerate เป็นต้น สารกลุ่มนี้สามารถผ่านเข้าสู่ผิวหนังของแมลงได้อย่างง่ายมีความเป็นพิษต่อระบบประสาทของแมลงทำให้แมลงสลบในทันทีและตายในที่สุด เนื่องจากเป็นสารที่มีความไวทางชีวภาพสูงและใช้แบบเจือจางมากไม่ถูกสะสมในร่างกายและฤทธิ์ก็ไม่ถูกสะสมในร่างกายด้วยอย่างไรก็ตามเมื่อคนได้รับสารประเภทนี้เข้าสู่ร่างกายทำให้เกิดการระคายเคืองต่อตา ผิวหนัง และทางเดินหายใจอาการจะคงอยู่นานตั้งแต่ 1-2 ชั่วโมง

สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) ได้แก่ สารที่ทำลายวัชพืชหรือแย่งน้ำอาหารและแสงสว่างจากพืชเพาะปลูกสารกลุ่มนี้ใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น สารพาราควอตพาราควอต เป็นสารกำจัดวัชพืชที่

เริ่มถูกนำมาใช้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ในประเทศอังกฤษต่อมาแพร่กระจายไปทั่วโลกโดยสินค้าที่จำหน่าย เป็นสารละลายประมาณ 20% ของพาราควอททั้งหมดพาราควอทเป็นสารกำจัดวัชพืชที่มีคุณสมบัติ ดีกว่าสารกำจัดวัชพืชชนิดสัมผัสอื่น ๆ คือ ออกฤทธิ์เร็วพาราควอทเป็นสารที่มีความคงทนต่อกรดแต่ สลายตัวเมื่อถูกแสงอัลตราไวโอเล็ตสารนี้ละลายน้ำและแอลกอฮอล์ได้ดีไม่มีสี มีกลิ่นอ่อนๆ คล้าย กลิ่นแอมโมเนียพาราควอทเป็นสารที่มีความเป็นพิษสูงต่อผิวหนังและเยื่อเมือกของสารนี้มี ขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะเข้าไปลึกถึงในปอดได้แต่ถ้าเข้าไปในกระแสเลือดจะถูกสะสมไว้ในปอดและถ้า กินหรือดื่มเข้าไปพิษจะรุนแรงทำให้เสียชีวิตได้ตัวอย่างสารในกลุ่มนี้ที่มีการใช้สูง ได้แก่ กริมมอกโซน

สารประเภทไฮโดคาร์บาเมตสารกลุ่มนี้เป็นสารกลุ่มรักษาโรคพืชลักษณะอาการที่เกิดขึ้น มีลักษณะเหมือนกับสารไพรีทรอยด์กล่าวคือเกิดอาการระคายเคืองต่อตาผิวหนังและทางเดินหายใจ อาการอาจเกิดขึ้นที่ขณะฉีดพ่นสาร

สารกำจัดเชื้อรา (Fungicides) ได้แก่ สารที่ใช้ป้องกันและทำลายเชื้อรา เช่น แคปเทนสาร ฆ่าหนูหรือคนกัดทะเลอื่น ๆ (Rodenticides) ได้แก่ ซิงค์ฟอสไฟด์ตัวอร์พาริน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี สารเคมีชนิดอื่น ๆ เช่น สารป้องกันกำจัดโรคพืชที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ สารกลุ่มโรโอคาร์บา เมท

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถจำแนก ตามลักษณะองค์ประกอบทางเคมี จำแนกตามชนิดของศัตรูพืชที่ทำการควบคุม จำแนกตามปฏิกิริยาที่ เกิดต่อศัตรูพืช และจำแนกตามรูปแบบของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งแต่ละประเภทมีคุณสมบัติ การนำไปใช้ที่แตกต่างกัน มีข้อดีและข้อเสียที่จำเป็นต้องศึกษาก่อนนำไปใช้ ทั้งนี้ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชแต่ละ ชนิด มีความรุนแรงที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับขนาดความต้องการในการนำไปใช้ในการป้องกันและ กำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและรวบรวมความรุนแรงของสารเคมี ตามลำดับต่อไป

2.5 หลักการเลือกชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ข้อพิจารณาที่ควรใช้ประกอบการตัดสินใจ จิรานวัฒน์ ตีสนิท (2546) ได้แก่

- 1) เลือกสารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูงในการกำจัดศัตรูพืชชนิดนั้น ๆ โดยใช้ข้อมูลทาง วิชาการจากการวิจัยที่มีการตีพิมพ์และเผยแพร่ เป็นเครื่องหมายช่วยในการตัดสินใจ
- 2) เลือกใช้สารชนิดที่มีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจง และเป็นพิษต่ำต่อมนุษย์ สัตว์อื่น ๆ และแมลงที่เป็นประโยชน์ เช่น แมลงศัตรูธรรมชาติ และแมลงผสมเกสร
- 3) เลือกใช้สารที่ไม่เป็นพิษต่อพืชที่ปลูก
- 4) ไม่ควรใช้สารที่มีพิษตกค้างนานกับพืชในระยะใกล้เก็บเกี่ยว
- 5) ราคาของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาความรุนแรงของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถสรุปได้ว่า เกษตรกร จำเป็นต้องมีความรู้ เพื่อป้องกันตนเองอันเกิดจากสารเคมี เมื่อเข้าสู่ร่างกาย เพราะพิษภัยจากสารเคมี เหล่านี้สามารถแทรกซึมเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทาง คือ ทางปาก ทางผิวหนัง และทางการหายใจ จำเป็นที่

เกษตรกรต้องมีความรู้และสามารถปรับปรุงแก้ไข ป้องกันตนเองจากอันตรายของสารพิษ นอกจาก ความรุนแรงของสารเคมี ยังต้องเข้าใจถึงการขนส่งและเก็บรักษาสารเคมี รวมไปถึง หลักการซื้อและเลือกชนิดของสารเคมีได้อย่างถูกต้อง ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

3. ภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอดสารพิษ

ภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอดสารพิษ ประกอบด้วย ความหมายภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอด สารพิษ สถานการณ์ในการปลูกผักปลอดสารพิษ

1) ความหมายภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอดสารพิษ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความหมายภูมิปัญญาในการปลูกผักปลอดสารพิษไว้ หลายลักษณะคล้ายคลึงและใกล้เคียงกัน ดังนี้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2546) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ผลของประสบการณ์ที่สั่งสม ของคนจากการเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและกลุ่มชนเดียวกัน และกลุ่มชนอื่นที่มีความ หลากหลายเชื้อชาติรวมไปถึงโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาเหล่านี้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมา อย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในระดับพื้นฐานหรือระดับชาวบ้าน

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2553) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นว่าเป็นพื้นฐานความรู้ ความคิดความเชื่อและความสามารถหรือกล่าวได้ว่าเป็นองค์ความรู้ของคน ในท้องถิ่นที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันรวมถึงการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตโดยภูมิปัญญา ท้องถิ่นนั้นเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ผ่านบุคคลอื่นนอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยัง เป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

จากบทความข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้ ภูมิปัญญา เป็นองค์ความรู้ของคนในท้องถิ่นที่ใช้ใน การดำเนินชีวิตประจำวันรวมถึงการนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วย ตนเองและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่สั่งสมสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ในระดับชาวบ้าน

2) สถานการณ์ในการปลูกผักปลอดสารพิษ

พืชผักเป็นพืชอาหารที่คนไทยนิยมนำมาใช้รับประทานกันมาก เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหาร ทั้ง วิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายสูง แต่ค่านิยมในการบริโภคผักนั้น มักจะเลือก บริโภค ผักที่สวยงามไม่มีร่องรอยการทำลายของหนอนและแมลงศัตรูพืช จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกผัก จะต้องใช้ สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้ผักที่สวยงามตามความ ต้องการของตลาด เมื่อผู้ซื้อนำมาบริโภคแล้วอาจได้รับอันตรายจากสารพิษที่ตกค้างอยู่ในพืชผัก นั้นได้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหา ดังกล่าว เกษตรกรจึงควรหันมาทำการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ โดยนำเอา วิธีการป้องกันและกำจัด ศัตรูพืชหลายวิธีมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เป็นการทดแทนหรือลดปริมาณการใช้ สารเคมีให้น้อยลง เพื่อความ ปลอดภัยของเกษตรกร ผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม (อภิ สรา ธนวนค์ธร, 2556)

4. บริบทพื้นที่วิจัย

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชนบ้านตะโก ประกอบไปด้วย ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านตะโก ข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนบ้านตะโก ข้อมูลด้านผู้นำการปกครองของชุมชนบ้านตะโก และด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านตะโก และกลุ่มองค์กรด้านการเกษตรของชุมชนบ้านตะโก มีรายละเอียด แต่ละประเด็นดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านตะโก

อัครา บำรุงนา (2565) บ้านตะโก หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งมาเป็นเวลานานมากกว่า 200 ปี เริ่มแรกตั้งอยู่ในเขตการปกครองของ ตำบล วังโพธิ์ อำเภอด่านนอก (อำเภอบัวใหญ่ในปัจจุบัน) แล้วได้แยกมาเป็นกิ่งอำเภอกงเมื่อปี 2481 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอกงเมื่อปี 2490 บ้านตะโกจึงอยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบัน บ้านตะโกเป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ มีประชากรมาก ราษฎรบางส่วนได้ย้ายถิ่นฐานไปตั้งบ้านเรือนใกล้เคียง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการปกครองจึงได้แยกหมู่บ้านออกเป็น 5 หมู่ คือ 1) บ้านหนองปรือ หมู่ 8 2) บ้านโพธิ์ทอง หมู่ 9 3) บ้านโพธิ์งาม หมู่ 17 4) บ้านตะโกน้อย หมู่ 10 5) บ้านตะโก หมู่ 7 มีการเล่าขานของชาวบ้านว่าเดิมมีพื้นที่เป็นที่กว้างราบลุ่มแม่น้ำมีห้วยพื้นที่พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากเป็นพื้นที่ใกล้กับแหล่งน้ำและแต่ละห้วยนั้นจะมีต้นไม้ใหญ่ หลายชนิดแต่ที่มีมาก คือต้นตะโกขึ้นบริเวณรอบ ๆ ห้วยให้ร่มและสัตว์อื่น ๆ เข้ามาอาศัยอยู่ ต่อมาเกิดการเกิดเป็นชุมชนในพื้นที่ซึ่งประชาชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่เริ่มมีลูกหลานเกิดการกระจายตัวของประชาชนมีการ จับจองที่ดินทำกิน เรียกว่าใครที่ขยันก็จะมีที่ทำกินมาก และมีการตั้งเป็นหมู่บ้านขึ้น จึงใช้ชื่อว่า “ชุมชนบ้านตะโก”

4.2 ข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนบ้านตะโก

1) ข้อมูลด้านที่ตั้งและอาณาเขต

อัครา บำรุงนา (2565) ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนขนาดใหญ่ หมู่บ้านตะโกมีพื้นที่ 3.704 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,315 ไร่ โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	หมู่บ้านตะโกน้อย ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
	หมู่บ้านโพธิ์งาม ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันออก	หมู่บ้านโพธิ์ทอง ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	หมู่บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ทิศตะวันตก หมู่บ้านหนองปรือ ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

2) ลักษณะด้านภูมิอากาศ

ลักษณะด้านภูมิอากาศชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ลักษณะภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกับจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม – เดือนกุมภาพันธ์

ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือนพฤษภาคม

ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายน

4.3 ข้อมูลด้านผู้นำการปกครองของชุมชนบ้านตะโก

อัครา บำรุงนา (2565) ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 9 คน ปัจจุบันคือ นางสาวอัจฉรา บำรุงนา มีการปกครองโดยแบ่งออกเป็น 7 คุ่ม ประชากรทั้งหมดจำนวน 665 คน แบ่งเป็น ชาย 332 หญิง 333 มีครัวเรือนทั้งหมด 139 ครัวเรือน โดยจะแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 คุ่ม คุ่มที่ 1 มีจำนวน 19 ครัวเรือน คุ่มที่ 2 มีจำนวน 13 ครัวเรือน คุ่มที่ 3 มีจำนวน 16 ครัวเรือน คุ่มที่ 4 มีจำนวน 16 ครัวเรือน คุ่มที่ 5 มีจำนวน 18 ครัวเรือน คุ่มที่ 6 มีจำนวน 14 ครัวเรือน คุ่มที่ 7 มีจำนวน 43 ครัวเรือน

1. ผู้นำชุมชนบ้านตะโก

ผู้ใหญ่บ้านชุมชนตะโก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีทั้งหมด 9 คน ดังนี้

- 1.1 ขุนรามบำรุงราช
- 1.2 นายคำ กิ่งนอก
- 1.3 นายเจ๊ก โกลุม
- 1.4 นายแจ้ แผลงนอก
- 1.5 นายทวี เขียวนอก
- 1.6 นายคล้าย เขียวนอก
- 1.7 นายอำนาจ เหลื่อมกลาง
- 1.8 นางลิ่ง ศิรินอก
- 1.9 นางสาวอัจฉรา บำรุงนา (คนปัจจุบัน)

คณะกรรมการหมู่บ้าน ชุดปัจจุบันของชุมชนบ้านตะโก

1.1 นางสาวอัจฉรา บำรุงนา	ตำแหน่ง	ผู้ใหญ่บ้าน
1.2 นางสาวนวลปรานค์ เหลื่อมกลาง	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
1.3 นางรัตนา ผงขาว	ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
1.4 นางสาวลิ้ม แผลงนอก	ตำแหน่ง	กรรมการหมู่บ้าน
1.5 นายสุระพงษ์ กิ่งนอก	ตำแหน่ง	กรรมการหมู่บ้าน

ผู้นำด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นคนปัจจุบัน

1.1 นายชง กิ่งนอก	ตำแหน่ง	สมาชิกอบต.

4.4 ด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านตะโก

อัครา บำรุงนา (2565) ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรมีพื้นที่ทางการเกษตรแบ่งออกเป็นทำไร่ 79 ไร่ ทำนา 1,797 ไร่ มีครุฑเรือนทั้งหมด 188 ครุฑเรือน ลักษณะการประกอบอาชีพทางการเกษตร การทำนาปลูกข้าว ตามฤดูกาล 129 ครุฑเรือน ทำสวน 10 ครุฑเรือน รับจ้าง 8 ครุฑเรือน รับราชการ 6 ครุฑเรือน อาชีพเสริมปลูกพืชผักผลไม้ในช่วงฤดูต่าง ตามสภาพ พื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ และเลี้ยงปลาในบ่อปลาในพื้นที่ของตนเองปัจจุบันรายได้ของประชาชนในพื้นที่ มีรายได้ที่เพียงพอในระดับหนึ่ง

4.5 กลุ่มองค์กรด้านการเกษตรบ้านตะโก

อัครา บำรุงนา (2565) บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มองค์กรด้านสหกรณ์การเกษตรอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา อาชีพหลักทำการเกษตร เช่น ปลูกผัก ปลอดภัย พืช ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ถั่ว ฝรั่ง และอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงโค เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ เป็นต้น

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดภัยของชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ ดุษฎี พรหมทัต (2558) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจและปฏิบัติการด้านผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปลอดภัย จำนวน 32 ราย ในตำบลสิงหนาทอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดภัย ส่วนใหญ่เป็นวัยแรงงานมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ผลิตสามารถบริหารจัดการผักปลอดภัยให้มีคุณภาพอย่างดีและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวเป็นกระบวนการที่ผลิตคล้ายกัน และรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการขยายพื้นที่การผลิตและผลิตสินค้าที่หลากหลายขยายช่องทางจำหน่ายมีตราสินค้าเป็นของตนเอง จึงนำไปสู่การวิจัยพฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร เพื่อความมั่นคงของรายได้และการมีสุขอนามัยที่ดีของเกษตรกรและผู้บริโภคให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สุวิทย์ ธีรศาควัต (2562) ได้ศึกษาอาชีพปลูกผักสารพิษกับตลาดสดอีสานบ้านแบกงาน หมู่ 6 ตำบลสังขะ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่มีเกษตรกร 36 ราย ปลูกผักปลอดภัยมาตั้งแต่ พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบัน โดยนำผักไปขายที่ตลาดสดสังขะ แต่เกษตรกรเหล่านี้ บางส่วนขายที่ร้านริมถนนข้างแปลงผัก การปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกรเหล่านี้นอกจากส่งผลดี ต่อสุขภาพของผู้ปลูกและผู้บริโภคแล้วยังใช้พื้นที่น้อยเพียง 1 ไร่ (1,600ตารางเมตร) ต่อรายแต่ทำรายได้เฉลี่ย 3 หมื่นบาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่าการทำนาถึง 56 เท่า ผักที่เสียหายจากแมลงมากจนขายไม่ได้ก็นำไป เลี้ยงวัว 6 - 7 ตัวต่อราย และมูลวัวก็นำมาทำปุ๋ยคอกใส่ในแปลงผักด้วย ทำให้เพิ่มรายได้จาก

การขายวัว และลดรายจ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมี ดังนั้น การปลูกผักปลอดสารพิษขายจึงเป็นอาชีพทางการเกษตรที่ยั่งยืน และเป็นอาชีพที่ควรสนับสนุนจากภาครัฐอย่างยิ่ง

สุทธิพงษ์ ปานเพชร (2559) ได้ศึกษาเรื่องเกษตรอินทรีย์ภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่ทำการเกษตรการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการผลิตเกษตรอินทรีย์และถ่ายทอดความรู้เกษตรอินทรีย์ภูมิปัญญาชาวบ้าน ผลการวิจัยพบว่าพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดฉะเชิงเทราแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ 1. ที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำไร่และการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ 2. เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกงเป็นพื้นที่ที่ติดระบบชลประทาน มีการประกอบการเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แต่เป็นการเกษตรที่มีความปลอดภัยมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตามเกษตรวิถีดั้งเดิม จังหวัดฉะเชิงเทรามีโรงงานอุตสาหกรรมที่มีพื้นที่ในการใช้น้ำและสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาคเกษตรกรรมจึงไม่สามารถพิจารณาได้ในการเกษตร มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และรัฐบาลส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรเชิงเดี่ยวโดยอาศัยด้านปุ๋ยเคมี สารเคมีที่ปรับปรุงดินมากกว่าที่สนับสนุนทำเกษตรตามวิถีชีวิตดั้งเดิมอันเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษส่วนประชาชนชาวบ้านมีความพยายามในการถ่ายทอดภูมิปัญญาเบื้องต้นในการปรับปรุงดินตามเกษตรวิถี

วิทญา ตันอารีย์ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในการปลูกพืช เขตเทศบาลเมืองเมืองแกลงพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีและผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 60 คนและกลุ่มตัวอย่าง 212 คนผลจากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีปฏิบัติยังไม่ถูกต้องอาการเจ็บป่วยที่พบจากการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านระบบกล้ามเนื้อเส้นเอ็นกระดูกและข้อ ปัญหาทางระบบประสาท ปัญหาทางเดินหายใจและ ปัญหาอาการทางผิวหนัง นโยบายสาธารณะด้านผลกระทบต่อสุขภาพพบว่าแนวทางการใช้สารชีวภาพทดแทนใช้สารเคมีมีการเกษตรเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาได้นอกจากหน่วยงานในพื้นที่ทั้งเทศบาลสถานีอนามัยและสำนักงานเกษตรอำเภอต้องร่วมมือในการแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่โดยใช้แนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเกิดการเรียนรู้

แสงวรรณ ปาลี (2553) ศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปว่าในระดับชุมชนมีกระบวนการการทำเกษตรในแต่ละยุค โดยเริ่มจากยุคการทำเกษตรแบบดั้งเดิมและการทำเกษตรเคมีแบบไม่เข้มข้นยุคของการทำเกษตรเคมีแบบเข้มข้นและยุคของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรเป็นเกษตรอินทรีย์เริ่มต้นจากการมองเห็นผลเสียของเกษตรเคมีจึงปรับกระบวนการคิดและศึกษาดูงานจนเกิดความมั่นใจและตัดสินใจลงทำสำหรับเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมีและเกษตรอินทรีย์กลุ่มแรก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกระบวนการทัศน 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยและอุปนิสัย ปัจจัยกลุ่มที่ 2 ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการผลิต 2) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ 3) ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำและการรวมกลุ่ม และปัจจัยกลุ่มที่ 3 ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านนิเวศพื้นที่ 2) ปัจจัยด้านสุขภาพ 3) ปัจจัยด้าน

การส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์จากภายในและนอกชุมชน เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนเกษตรกรเคมีสู่เกษตรกรอินทรีย์

อรุณิชา สาครินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสวนตุล ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านสวนตุล ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาความต้องการและประมาณการปริมาณความต้องการบริโภคผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคใน ตลาดชุมชนบ้านสวนตุล ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จากการวิจัยพบว่าแนวทางในการพัฒนาการผลิตเพื่อเป็นการลดต้นทุนการสมาชิกควรคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นอกจากนี้ ยังต้องเพิ่มทั้งชนิดและปริมาณในการผลิตผักปลอดสารพิษให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค สำหรับความต้องการผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคในตลาดชุมชนบ้านสวนตุล มีความ ต้องการ ผักบุ้ง ผักคะน้า แตงกวา ผักกวางตุ้ง และถั่วฝักยาว เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 1.15 เท่าของปริมาณการบริโภคในปัจจุบัน ในส่วน ของกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตผักปลอดสารพิษพบว่าคะแนนประเมินศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหมู่ที่ 5 “เกษตรกรอินทรีย์ บ้านสวนตุล” เท่ากับ 1.97 หมายถึงมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับพอใช้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ คือ การปรับเปลี่ยนวิธีปลูกผัก จากการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเร่งผลผลิตปรับเปลี่ยนมาเป็นวิธีการปลูกผักโดยวิถีธรรมชาติ การใช้ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยจากซากพืช เน้น การปลูกพืชโดย ให้พืชอาศัยกันเองในการ ผลิตอาหาร ผลผลิตที่ได้จะเป็นผลผลิตที่ถูกหลักอนามัย ปลอดภัยจากสารเคมี และไม่เป็นภัยต่อผู้บริโภค ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ ในการดำเนินงานและทำกิจกรรม ในการวิเคราะห์ เป็นแนวทางการปรับเปลี่ยน กระบวนการปรับเปลี่ยน สู่การปลูกผักปลอดสารพิษของ ชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรังค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอวิธีการดำเนินการศึกษา มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย
2. เครื่องมือการวิจัย
3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. กิจกรรมวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 ครัวเรือน โดยแต่ละครัวเรือนนั้นมีการปลูกผักเพื่อการประกอบอาหารและจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและมีการเชิญชวนผู้ที่สนใจทางด้านเกษตรมาทำร่วมกันในพื้นที่ของตน ทั้งนี้ ยังมีสมาชิกที่ให้ความสนใจเพื่อที่จะเข้ารับการประกอบอาชีพในการเข้าร่วมโครงการและกรรมการปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 6 ท่าน

1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้เลือกชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.3.1 สถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1.3.2 องค์กรความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1.3.3 กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม 2565 - เดือนมีนาคม 2565

2. เครื่องมือการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อหาแนวทางการปรับเปลี่ยน เรื่องกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยดังต่อไปนี้

ประเด็นการสัมภาษณ์ ทีมวิจัยจะใช้ในขั้นตอนเก็บข้อมูลสถานการณ์และองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก เพื่อค้นหากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ประเด็นการสนทนากลุ่ม จะใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหากระบวนการในการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการเตรียมทีม

3.1.1 ประชุมทีมวิจัย เพื่อทำความเข้าใจโครงการและจัดสรรบทบาทหน้าที่

3.1.2 ประชุมทำความเข้าใจเครื่องมือการวิจัย

3.2 ขั้นตอนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3.2.2 เก็บข้อมูลภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3.2.3 เก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

3.2.4 ประชุมทีมวิจัยและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ขั้นตอนการทดลองปฏิบัติการ

3.3.1 ประชุมทีมเตรียมการ

3.3.2 ทดลองปฏิบัติการ

3.3.3 ประชุมติดตามและบันทึกผลการทดลองปฏิบัติการ

3.4 ขั้นตอนการสรุปผล

3.4.1 ประชุมสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินแนวทางการพัฒนา

3.4.2 จัดทำรายงานวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยวิเคราะห์ตีความจากเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การประเมินกิจกรรม การสังเกต และการประชุมเชิงปฏิบัติการ จากนั้นเป็นการเขียนนำเสนอรายงานในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนาวิเคราะห์

5. กิจกรรมวิจัย

ทีมวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบและแนวทางการวิจัย โดยมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

5.1 ช่วงพัฒนาโจทย์วิจัย

5.1.1 ประชุมและพัฒนาโจทย์วิจัย ครั้งที่ 1 วันที่ 30 ธันวาคม 2564 ประชุมผ่าน Zoom เวลา 17:30 น. ผู้เข้าร่วมจำนวน 7 คน ประกอบด้วยทีมผู้วิจัยกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทำความเข้าใจในงานวิจัยกลุ่มปลูกผักเพื่อพัฒนาโจทย์ที่เกิดจากความต้องการของกลุ่มปลูกผักและหาหัวหน้าผู้รับผิดชอบโครงการพร้อมทีมวิจัยกลุ่มปลูกผัก

วิธีการ คือ โดยทางผู้ประสานงานวิจัยให้ดูแบบวิจัยงานท้องถิ่นที่ร่างมาเพื่อสร้างความเข้าใจเริ่มแรกให้กับผู้เข้าร่วมประชุมพร้อมทั้งชี้แจงถึงลักษณะการทำงานวิจัยท้องถิ่น ร่วมกันแลกเปลี่ยนสถานการณ์กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ในปัจจุบันและที่ผ่านมาการประชุมครั้งนี้พบว่าสถานการณ์การปลูกผักของชุมชนบ้านตะโก ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีเท่าที่ควร

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ผู้เข้าร่วมวิจัย ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ขั้นตอนกระบวนการวิจัยท้องถิ่นและสะท้อนสถานการณ์การปลูกผักของชุมชนบ้านตะโก ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี ต้องรอให้ปราชญ์ชุมชนเข้ามาให้ความรู้และสอนวิธีการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

1) ประชุมทำความเข้าใจทีม เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2564 โดยมีการประชุมผ่านระบบ Zoom เวลา 20:00 น. โดยมีคนเข้าร่วมประชุมจำนวน 5 คน ประกอบด้วย ทีมผู้วิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ทำความเข้าใจกับทีมวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำสู่การทำกิจกรรมวิจัย การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของนักวิจัยแต่ละคนและทำข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมวิจัย

วิธีการ ทีมผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยท้องถิ่น ผลลัพธ์ที่กลุ่มปลูกผักบ้านตะโกจะได้รับเมื่อการดำเนินการเสร็จสิ้น จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้พูดคุยและนำเสนอสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ได้ทราบสถานการณ์การปลูกของชุมชนบ้านตะโกที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะสถานการณ์การปลูกผักและวิธีการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษในเชิงบูรณาการโดยให้กลุ่มผู้ปลูกผักได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมคิดร่วมทำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

2) ประชุมออกแบบเครื่องมือวิจัย เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2565 โดยมีการประชุมผ่านระบบ Zoom เวลา 10:00 น. โดยมีคนเข้าร่วมประชุมจำนวน 7 คน ประกอบด้วย ทีมผู้วิจัย ภาระบบการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรังค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และตัวแทนกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก เพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัย ซึ่งจะใช้ในการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์

วิธีการ มีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมออกเป็น 3 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำความรู้จักและระดมความคิดเพื่อคิดถามที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่

- (1) สถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก
- (2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก
- (3) ภาระบบการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ กิจกรรมนี้ทำให้ทีมวิจัยโดยเฉพาะผู้วิจัยเริ่มเข้าใจและเห็นทิศทางในการทำงานวิจัยมากขึ้นและผู้วิจัยได้เตรียมและได้ทำความเข้าใจกับแบบสัมภาษณ์ก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์ กลุ่มปลูกผักและกรรมการกลุ่มปลูกผัก

5.2 ช่วงเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2.1 ลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลสถานการณ์การปลูกผักและสัมภาษณ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ครั้งที่ 1 วันวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ณ บ้านตะโก ผู้เข้าร่วมเก็บข้อมูล เป็นทีมวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อลงพื้นที่ไปสำรวจสถานที่ในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

ครั้งที่ 2 วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ บ้านตะโก ผู้เข้าร่วมเก็บข้อมูล เป็นทีมวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลสถานการณ์การปลูกผักและสัมภาษณ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้ปลูกผักจำนวน 15 ครัวเรือน และกรรมการจำนวน 6 คน

วิธีการคือ ผู้วิจัยแต่ละคนแบ่งกันสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปลูกผักและกรรมการโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และอธิบายแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์

สิ่งที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ปลูกผักสามารถอธิบายได้ว่าวิธีการปลูกผักให้ได้ผลผลิตตามจำนวนที่ต้องการรวมถึงการใช้ความรู้จากการทำน้ำหมักชีวภาพมาทำให้เกิดประโยชน์ และผักที่ปลูกนั้นเป็นที่ต้องการของตลาด

5.2.2 ประชุมทีมวิจัยเพื่อรวบรวมและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การปลูกผักและสัมภาษณ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้ร่วมประชุมทีมวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อรวบรวมและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การปลูกผักและสัมภาษณ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโกในพื้นที่วิจัย

วิธีการ คือ แบ่งหน้าที่ของแต่ละคนในการรวบรวมแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มปลูกผักออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ และนำมาสรุปรวบรวม

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ คำที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร และต้องปรับให้เป็นคำทางการมากขึ้น

5.3 กิจกรรมชั้นทดลองปฏิบัติการ

5.3.1 การคืนข้อมูลให้กับชุมชน วันที่ 26 มีนาคม 2565 ณ บ้านตะโกสวนผักของนางกาไว เก่งนอก ผู้เข้าร่วมจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยหลักกระบวนกรปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา สมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์เพื่อคืนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์ให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก และออกแบบกิจกรรมทดลองปฏิบัติการ

กระบวนการที่ใช้ คือ ทีมวิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักได้ทราบถึงข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย

1) กิจกรรมคืนข้อมูลให้กับชุมชน โดยมีการพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักเกี่ยวกับข้อมูลที่จัดเก็บแบบสัมภาษณ์เสร็จ

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมและเข้าใจปัญหาของกลุ่มปลูกผักมากขึ้นเมื่อได้เห็นข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 3.1 การคืนข้อมูลให้กับชุมชน สวนผักนางกาไว เก่งนอก

2) ทีมผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มปลูกผักมีการประชุมร่วมกันเพื่อออกแบบกิจกรรมในการคืนข้อมูลให้กับชุมชนและร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการพูดคุยที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงการหากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดภัย

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมร่วมกันจากการวิเคราะห์ของทีมผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกันมากขึ้น

ภาพที่ 3.2 ภาพประชุมเพื่อออกแบบกิจกรรม

3) ทีมผู้วิจัยร่วมประเมินกิจกรรม ตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มปลูกผักที่ได้ร่วมกันออกความคิดเห็น

กระบวนการที่ใช้ คือ ทีมผู้วิจัยสรุปและร่วมกันประเมินและออกแบบกิจกรรมให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก ทีมผู้วิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดภัยของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกันประเมินและออกแบบกิจกรรมเพื่อที่จะนำมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อเข้าใจในการทำกิจกรรมและเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้นจากนั้นนำเสนอให้กับกลุ่ม

ปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา และร่วมกันออกแบบกิจกรรมอีกครั้ง

สิ่งที่เกิดขึ้น ทีมผู้วิจัยได้ประเมินสถานการณ์กิจกรรมของกลุ่มปลูกผักและได้เสนอต่อกลุ่มปลูกผักโดยแลกเปลี่ยนหัวข้อในการนำเสนอ

ภาพที่ 3.3 ทีมผู้วิจัยร่วมประเมินกิจกรรม

5.3.2 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง
กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

กระบวนการที่ใช้ คือ อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ จากก้อนเชื้อเห็ด และการจัดการโรคและแมลงให้กับกลุ่มปลูกผัก และแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่มเพื่อและเปลี่ยนความรู้กัน

1) กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าหมดอายุการใช้งาน ประกอบด้วย ขั้นตอนการทำ วิธีการใช้ การปริมาณการใช้ และสูตรส่วนผสมของปุ๋ยดังนี้ ก้อนเชื้อเห็ดเก่าที่หมดอายุการใช้งาน 5 ก้อน ชีวหัว 5 กิโลกรัมและน้ำหมักปุ๋ยชีวภาพ 5 ลิตร ผลของปุ๋ยจากก้อนเห็ดเก่าทำให้เร่งผลผลิตให้เจริญเติบโตเร็วขึ้นและอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการโรคและแมลง ประกอบด้วย วิธีการจัดการแมลงโดยการปลูกดาวเรือง ปริมาณการปลูกและวิธีการใช้งานจากต้นดาวเรืองในการไล่แมลง ผลของการปลูกต้นดาวเรืองในพื้นที่บริเวณที่ปลูกผักช่วยไล่แมลงศัตรู เพราะดอกดาวเรืองจะมีกลิ่นฉุนจึงทำให้แมลงนั้นค่อย ๆ หายไป

สิ่งที่เกิดขึ้น กลุ่มปลูกผักได้เกิดความรู้ใหม่ในการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าที่เหลือจากการใช้งานและมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้งานจากต้นดาวเรืองในการไล่แมลงจากพืชโดยการใช้ความรู้จากวิธีการทางธรรมชาติโดยอาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านเข้ามาสอดแทรก เช่น การปลูกต้นดอกดาวเรืองบริเวณรอบแปลงผัก เพื่อใช้ในการไล่แมลงและศัตรูพืช

อุปสรรค คือ สมาชิกกลุ่มปลูกผักบางส่วนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเต่าและวิธีการจัดการโรคและแมลงโดยมีการปลูกดาวเรืองมากเท่าที่ควร

ภาพที่ 3.4 อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

5.3.3 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักร่วมออกแบบละมีโลโก้ประจำกลุ่มปลูกผัก จากเดิมกลุ่มปลูกผักไม่มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์และขาดรูปแบบของผลิตภัณฑ์ (โลโก้) ทีมวิจัยได้เข้าไปศึกษากลุ่มปลูกผักจึงได้มีการปรึกษาและทำความเข้าใจเพื่อหาปัญหาและความต้องการของกลุ่มปลูกผักจึงนำปัญหาความต้องการของกลุ่มปลูกผักมาดำเนินการต่อไป

กระบวนการที่ใช้ คือ ทีมผู้วิจัยร่วมออกแบบโลโก้ร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักอีกครั้ง เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความเข้าใจและสนใจมากขึ้นและได้อธิบายข้อดีของโลโก้คือ ทำให้สินค้ามีความน่าสนใจมากขึ้นและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้สนใจสินค้าและเพื่อให้กลุ่มปลูกผักมียอดขายสินค้ามากยิ่งขึ้น

1) กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการออกแบบโลโก้ร่วมกับทีมผู้วิจัย เพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มที่สามารถนำติดบนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้

ภาพที่ 3.5 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

5.3.4 กิจกรรมทดลองการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ) กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจเรื่องช่องทางตลาดเพิ่มมากขึ้นและสามารถสร้างช่องทางการตลาดได้ 2) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีช่องทางการตลาดมากขึ้น

กระบวนการที่ใช้ คือ สรุปความต้องการของสมาชิกกลุ่มปลูกผักได้ข้อสรุปคือสมาชิกกลุ่มปลูกผักต้องการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ด้วยวิธีการสอนการสร้างเพจให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1) กิจกรรมทดลองการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ) โดยสรุปจากการรับฟังความคิดเห็นจากเสียงส่วนมากของกลุ่มปลูกผัก

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ การดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัยสมาชิกกลุ่มปลูกผักที่ได้เข้าร่วมเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะเห็นได้ชัดว่าสมาชิกกลุ่มปลูกผักบางคนมีความสนใจและเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และบางคนยังไม่ทราบถึงช่องทางในการส่งเสริมการตลาด(การสร้างเพจ Facebook) ทีมผู้วิจัยจึงได้ช่วยเติมเต็มเนื้อหาให้สมบูรณ์และเข้าใจมากยิ่งขึ้น

โดยการสร้างเพจครั้งนี้กลุ่มปลูกผักมีการระดมความคิดและตั้งชื่อเพจว่า ผักปลอดสารพิษยายไว ซึ่งมี นางนง รักดี เป็นผู้รับผิดชอบและผู้ดูแลจัดการเพจ โดยมีขั้นตอนการสร้างเพจดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ท่านเข้า Facebook แล้วกดตรง เมนู ด้านบนขวามือ แล้วกดไปที่ เพจ ตามรูปภาพด้านล่าง

ขั้นตอนที่ 2 ต่อมาให้ กดไปที่ + สร้าง พอเปลี่ยนหน้า ให้กดเริ่มต้น

ขั้นตอนที่ 3 กดสร้างเพจและกด "เริ่มต้น"

ขั้นตอนที่ 4 เลือกหมวดหมู่ เลือกหมวดหมู่เป็นหมวดเกษตรกรรม และกดถัดไป

ขั้นตอนที่ 5 กด "ข้าม"

ขั้นตอนที่ 6 เพิ่มรูปโปรไฟล์และเพิ่มรูปภาพหน้าปก สามารถกดข้ามไปก่อนได้

ขั้นตอนที่ 7 กดไปที่เพจ เป็นการสิ้นสุดขั้นตอนการสร้างเพจ Facebook

อุปสรรค คือ สมาชิกกลุ่มปลูกผักยังไม่มีความรู้ในการใช้สมาร์ทโฟน เพื่อจะสร้างช่องทางการตลาดและทีมผู้วิจัยยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์มากเท่าที่ควร ดังนั้นทีมผู้วิจัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้มากกว่านี้

ภาพที่ 3.6 กิจกรรมทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ)

5.3.5 สรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน ณ บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปกิจกรรมในการดำเนินงานจากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติเกี่ยวกับช่องทางการตลาดออนไลน์ได้ด้วยตนเอง โดยใช้ช่องทางออนไลน์เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในการตลาดออนไลน์อย่างทั่วถึง

กระบวนการที่ใช้ คือ ให้สมาชิกกลุ่มปลูกผักบอกความรู้สึกของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้และประเมินผลหลังการทำกิจกรรมว่ากลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจและกิจกรรมจัดขึ้นมากน้อยเพียงใด

1) สรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน เพื่อสรุปและประเมินผลการทำกิจกรรมหลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกกิจกรรม

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุม มีความเข้าใจมากขึ้นในกิจกรรมทั้งหมดที่ทีมผู้วิจัยได้จัดขึ้น แต่ยังมีคนบางกลุ่มยังมีความเข้าใจไม่มากพอ เช่น เรื่องการสร้างเพจ Facebook การตลาดออนไลน์ เป็นต้น และทีมผู้วิจัยได้ความรู้และเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในสิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในหัวข้อต่าง ๆ ระหว่างการอบรม

“นางกาไว เก่งนอก หลังจากทีมวิจัยเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำช่องทางการจำหน่ายสินค้าและการทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้กลุ่มปลูกผักมีการจำหน่ายสินค้าและมีผู้สนใจมากขึ้น”

“ยายแหว่ว เก่งนอก ทำให้กลุ่มปลูกผักเป็นที่รู้จักมากขึ้นและมีผู้คนที่สนใจเข้ามาร่วมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษเยอะขึ้นหลังจากเดิม”

ภาพที่ 3.7 สรุปลกิจกรรม

5.3.6 กิจกรรมขั้นสรุปและจัดทำรายงาน

1) กิจกรรมการประชุมและสรุปผลการวิจัย หลังจากการทดลองปฏิบัติโดยการทำกิจกรรมกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโกแล้ว ทีมวิจัยได้ทำการประชุมสรุปผล เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2565 เพื่อสรุปวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมและแบ่งหน้าที่ในการเขียนรายงานวิจัย โดยการสรุปผลจากการวิจัยได้สรุปทบทวนกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การเริ่มทำโครงการจนการสิ้นสุดโครงการ และผลลัพธ์การวิจัยที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งต่อทีมวิจัย นักศึกษาและสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

2) การจัดทำรายงาน ทีมวิจัยได้มีการประชุมแบ่งหัวข้อในการเขียนรายงาน โดยมีการศึกษาแนวทางการเขียนรายงานจากตัวอย่างที่อาจารย์สอน เมื่อแบ่งกันเขียนได้มีหัวหน้าทีมทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องก่อนส่งรายงานให้อาจารย์ตรวจ เมื่อได้รับข้อเสนอแนะจากอาจารย์ก็มีการประชุมทีมทำความเข้าใจร่วมกันและช่วยกันปรับปรุงรายงานให้สมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ในการนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเพื่อต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ ตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
2. ผลการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
3. ผลการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา
4. ผลการประเมินกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

1. ผลการศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

4.1 สถานการณ์ข้อมูลกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์กรรมการของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน โดยแต่ละคนนั้นมีการปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อใช้ประกอบอาหารและจำหน่ายอยู่แล้ว ทั้งนี้ ยังมีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ และกรรมการกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 6 ท่าน ผู้วิจัยสามารถ สรุปสถานการณ์ข้อมูลกรรมการของกลุ่มปลูกผัก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของกรรมการกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง นครราชสีมา

เดิมคนในชุมชนมีการปลูกผักไว้กินเองจากพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคลใช้บริเวณพื้นที่ปลูกผักคือ หมู่บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา หลักๆ จะปลูกผักพื้นบ้าน เช่น พริก มะเขือ ผักชี แตงกวา ต้นหอม ใช้บริเวณพื้นที่ว่างให้เกิดรายได้มีการนำความรู้ทุนเดิมจาก

พ่อแม่มาเพื่อมาปรับเปลี่ยนลองผิดลองถูกจนประสบความสำเร็จการปลูกผักกินเองใช้และจำหน่าย บริเวณในหมู่บ้านตะโกต่อมาพ่อค้าคนกลางจากตลาดอำเภอคงได้เข้ามาเยี่ยมชมบริเวณพื้นที่ปลูกผัก จึงสนใจและได้ติดต่อขอซื้อผักเป็นจำนวนมากเพื่อส่งต่อตามตลาดอื่นๆ จึงได้ทำการปลูกผักเพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามารับผักไปขายต่อเป็นการจำหน่ายและสร้าง รายได้ให้กับตนเองและครอบครัว จึงได้ชักชวนให้กับคนรู้จักและคนที่สนใจให้ได้เข้ามาสร้างอาชีพและ รายได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการรวมกลุ่มปลูกผักโดยมีออเดอร์สั่งผักเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้ ไม่เพียงพอต่อความต้องการจึงเกิดการชักชวนเข้ามาทำในพื้นที่ของตนเองโดยให้ทำฟรีไม่คิดค่าส่วน ต่างแต่แต่ละบุคคลนั้นทำมากก็ได้มากทำน้อยก็ได้น้อยตามกำลังของตนเองและมีหน่วยงานสหกรณ์ การเกษตรอำเภอคงได้เข้ามาช่วยเหลือเป็นเงินสนับสนุนจำนวนหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านได้นำไปใช้ซื้อ อุปกรณ์ทางการเกษตรและเมื่อผลผลิตออกมาจึงนำเงินที่ได้หักลบและนำไปส่งคืนจึงเกิดการรวมกลุ่ม ของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ใช้พื้นที่ในการปลูกผัก ทั้งหมด 3 ไร่ เป็นพื้นที่ว่างบริเวณรอบๆบ้านและพื้นที่นาให้เกิดประโยชน์ โดยจะมีการแบ่งพื้นที่ให้แต่ละคนเป็นล๊อตๆ ให้แก่สมาชิกทั้ง 6 คน จัดสรรกันเอง การจัดตั้งกลุ่มครั้งนี้โดยตั้งให้ นางกาไว เก่งนอก เจ้าของพื้นที่เป็นประธานกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ และ นางมาลัย เหลื่อมสีจันทร์ เป็นรอง ประธานและมีการรวมกลุ่มทั้งหมด 6 คน ดังนี้ (1) นายสมทรง บำรุงนา (2) นางประนอม กิ่งโพธิ์ทอง (3) นางนภัสนันท์ วราหล (4) นางสมใจ รักดี (5) นายสนิท รักดี (6) นางอัมชรา โกจิณอก และมีเลขานุการเป็น นางบัวชุม ตากิมนอก

4.1.2 วัตถุประสงค์ของในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา จำนวน 6 คน พบว่าในช่วงเริ่มต้นได้มีการตั้งวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2 ข้อ ดังนี้

1) เพื่อจัดตั้งสมาชิกกลุ่มปลูกผักให้แก่สมาชิกได้มีอาชีพในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกมีการต่อยอดรายได้และความรู้เพิ่มขึ้นมาในอีกระดับ

2) เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่ว่างเปล่าหลังฤดูเก็บเกี่ยวพืชไร่และหลังฤดูการทำนาปรับเปลี่ยนมาปลูกผักปลอดสารพิษแทรกเสริมในพื้นที่ว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

4.1.3 พื้นที่และวิธีการในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา

จำนวนพื้นที่ในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกเป็นพื้นที่นาเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลพื้นที่ทั้งหมด 29 ไร่ แบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ทำเกษตรทั้งหมด 3 ไร่ และจัดสรรพื้นที่เป็นล๊อตๆ ให้แก่สมาชิกทั้งหมด 6 คน ใช้น้ำจากบ่อส่วนตัว ซึ่งช่วงเวลาในการปลูกผักแต่ละชนิดจะปลูก 3 ฤดู แต่ละฤดูจะวิธีการปลูกและวิธีการดูแล

แตกต่างกันออกไปตามฤดูในส่วนของการปลูกผักจะมีการฉีดสารปรับปรุงดิน ฉีดทุก ๆ 3 วันเพื่อปรับสภาพดิน ต่อมาจะเป็นการพรวนดิน หว่านปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยขี้ไก่ ขี้คางคาว) และลงต้นพืชที่ต้องการจะปลูก

ฤดูร้อน เดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน วิธีการปลูกผักเริ่มจากการปรับสภาพหน้าดิน ได้ฉีดปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพหน้าดินและใช้พลาสติกคลุมหน้าดินเพื่อลดความเสียหายบริเวณรากลดแรงกดทับและการให้น้ำช่วยกำจัดวัชพืชไม่ให้มาแย่งสารอาหารมีการใช้ระบบน้ำหยดโดยสุบจากบ่อมาพักน้ำไว้ 3 วันจะช่วยให้พืชได้รับน้ำมากกว่าปกติและลดการสิ้นเปลืองน้ำไปโดยเปล่าประโยชน์แต่การปลูกผักในฤดูนี้ต้องหมั่นดูดินและรดน้ำ เช้า-เย็น หรือ เช้า-กลางวัน-เย็น เพื่อให้ดินชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลาเพียงพอให้รากพืชสามารถดูดน้ำขึ้นมาใช้ได้ ชนิดผักที่ปลูกในฤดูนี้ได้แก่ พริก มะเขือเปาะ กระเจี๊ยบ ถั่วพีกยาว แตงกวา มะเขือเทศ เพราะผักเหล่านี้ปรับสภาพตามสภาพแวดล้อมจึงต้องดูแลเป็นพิเศษ

ฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน-มกราคม วิธีการปลูกผักเริ่มจากการปรับสภาพหน้าดินได้ฉีดปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพหน้าดิน ชนิดผักที่ปลูกปลูกผักกินใบได้แก่ ผักชี ต้นหอม กระเน่า กวางตุ้ง เพราะว่าฤดูหนาวเป็นฤดูที่ปลูกผักง่ายปลูกอะไรก็งามต่างจากฤดูอื่นๆ เนื่องจากอากาศที่เย็นแดดไม่ร้อนจัดเกินไปจึงเหมาะสำหรับการปลูกผัก

ฤดูฝน เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม วิธีการปลูกมีการคลุมแปลงปลูกด้วยฟางหญ้าแห้งหรือใบไม้แห้งเพื่อป้องกันไม่ให้วัชพืชขึ้นและลดการชะล้างหน้าดินป้องกันดินอัดแน่นจากแรงน้ำฝนที่ตกมากระแทกดินและป้องกันไม่ให้รากผักได้รับความเสียหายจากน้ำฝนได้และการคลุมแปลงปลูกด้วยหลังคาสแลนหรือตาข่ายบาง เพื่อป้องกันไม่ให้พืชผักที่ปลูกได้รับแรงกระทบกระเทือนจากหยกน้ำฝนมากจนเกินไปจนชนิดผักที่ปลูกได้แก่ ผักประเภทเครือ บวบ สาลี่ เพราะการดูแลฤดูนี้ยากกว่าฤดูอื่นๆ ต้องดูแลอย่างสม่ำเสมอเพราะอาจเกิดความเสียหายต่อพืชที่ปลูกเพราะเชื้อโรครากับน้ำจึงทำให้เกิดเชื้อราและรากเน่าการระบายน้ำต้องดีอย่าให้น้ำท่วมขังหรือปลูกแน่นเกินไป

4.1.4 ปัญหาผลกระทบในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง นครราชสีมา

การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง นครราชสีมา มีปัญหาฤดูแตกต่างกันออกไป ดังนี้

ฤดูร้อน ได้แก่ เรื่องดินเรื่องดินเค็มดินทำให้ปลูกผักได้ยากจึงต้องมีการใส่สารปรับปรุงดินเพื่อให้ไปปรับสภาพหน้าดินก่อนลงปลูกทุกครั้ง และเรื่องหนอนที่ฝังตัวอยู่ในดินพอถึงเวลา 5 โมง เย็นอากาศเย็นลงหนอนก็จะขึ้นมาจากใต้ดินเพื่อมากินใบ วิธีจัดการคือ ใช้วิธีการเด็ดยอดของพืชตอนช่วงค่ำเพราะว่าอากาศขึ้นทำให้หนอนที่ฝังตัวอยู่ในดินขึ้นมากินใบสามารถสังเกตได้ง่ายกว่าตอนช่วงกลางวัน

ฤดูหนาว ได้แก่ เรื่องศัตรูพืช หนอน บุง และต๊กแตน กัดกินใบทำให้ใบไม่สวยวิธีจัดการคือ ฉีดจุลินทรีย์ทุกๆ 3 วัน เพื่อเป็นการเคลือบใบป้องกันแมลงไม่ให้เข้ามากัดกินใบพืช

ฤดูฝน ได้แก่ เรื่องเชื้อรา เกิดจากน้ำท่วมขังจึงทำให้เกิดเชื้อราและรากเน่า วิธีจัดการคือนำสแกนมาเป็นหลังคาเพื่อป้องกันไม่ให้พืชผักที่ปลูกได้รับแรงกระแทกกระเทือนจากหยกน้ำฝนมากจนเกินไป และใช้หญ้าฟางรองหน้าดินเพื่อลดการกระแทกไม่ให้ดินแน่นเกินไป

4.1.5 การส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง นครราชสีมา

การส่งเสริมจากหน่วยงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เข้ามาส่งเสริมในปี พ.ศ. 2562 ได้ช่วยเหลือทุนการเกษตรเพื่อให้กลุ่มปลูกผักได้นำเงินจำนวนหนึ่งไปซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรและมีการส่งเสริมในด้านการปลูกผักโดยเน้นการส่งเสริมและเผยแพร่แนวทางเกษตรกรรมและส่งเสริมการตลาดไปสู่พ่อค้าคนกลางทำให้มีทางเลือกในการส่งออกขายตามท้องตลาดสร้างความมีส่วนร่วมของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคจึงเป็นแบบอย่าง โดยเริ่มปลูกผักไว้กินเองจนไปถึงการจำหน่าย

4.1.6 ช่องทางการจำหน่ายในการปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง นครราชสีมา

กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง นครราชสีมา มีช่องทางการจำหน่าย 2 แบบ ได้แก่ (1) ส่งออกให้กับพ่อค้าคนกลางที่ตลาดอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เข้าไปรับเองและส่งออกตามแผงผักในตลาดโดยจะมีการเตรียมผักแต่ละชนิดเป็นถุงแต่ผักในแต่ละรอบจำนวนจะไม่เท่ากันพ่อค้าคนกลางจะเป็นคนกำหนดออเดอร์มาให้เช่น ผักชีส่งอยู่ที่กิโลกรัมละ 80 บาท ต้นหอม กิโลกรัมละ 50 บาท กวางตุ้ง กิโลกรัมละ 15 บาท ถั่วฝักยาว กิโลกรัมละ 60 บาท พริก กิโลกรัมละ 70 บาท (2) ขายในชุมชนบ้านตะโกซึ่งมีการฝากวางขายตามร้านขายของขายเป็นกำกำละ 10 บาท ถึง 20 บาท และเวลาว่างก็จะมีการเข้ามาติดต่อขอซื้อผักใช้ในเวลางาน ส่งเป็นกิโลกรัมตามที่ต้องการผู้ซื้อมารับผักด้วยตนเองหรือต้องการให้จัดส่งตามที่สะดวก

2. สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์สมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน พบว่ามีคนที่ยังปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จำนวน 7 คน โดยมีรายละเอียดของกลุ่มที่ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี มีดังต่อไปนี้

2.1 ประวัติความเป็นมาของผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์สมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 7 คน ผู้วิจัยสามารถสรุปประวัติความ

เป็นมาของสมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก พบว่า ประวัติความเป็นมาของสมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ เริ่มต้นทำการปลูกผักตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย โดยเริ่มจากการใช้พื้นที่เล็กๆ ในสวนหลังบ้านรอบบ้าน ปลูกเพื่อไว้รับประทานเองภายในครัวเรือน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2558 เริ่มปลูกผักเพิ่มมากขึ้นเพราะ ต้องการหารายได้เสริมเพื่อใช้ในครอบครัว จึงเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาหลังจากเกี่ยวผลผลิตจึง ใช้พื้นที่นาทำการปลูกผักเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เคยปลูกผักในพื้นที่บริเวณรอบบ้านและส่วนใหญ่ การ ปลูกผักจะเริ่มแบบใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมี เพื่อให้ได้ผลผลิตเร็วและเพิ่มผลผลิตให้ได้จำนวนมาก ยิ่งขึ้นและทำให้ผักดูน่ารับประทานเหมาะสมกับความต้องการของพ่อค้า แม่ค้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 มี ชาวบ้านบางกลุ่มที่ทำพืชไร่หันมาใช้พื้นที่นาทำการปลูกผักเช่นเดียวกับกลุ่มปลูกผักที่ใช้ที่นา โดย เริ่มต้นเรียนรู้จากการสังเกตและการกระทำของกลุ่มปลูกผักที่ใช้ที่นา นำมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อสร้างรายได้เสริมหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชไร่

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของสมาชิกผู้ปลูกผัก บ้าน ตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา มีแนวคิดในการปลูกผักโดยใช้สารเคมี ดังนี้ ส่วนใหญ่การปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของสมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก มีแนวคิดที่เริ่มต้นจาก การปลูกเพื่อไว้รับประทานเองและปลูกเพื่อหารายได้เสริม โดยเริ่มปลูกจากการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของพ่อค้า แม่ค้าในท้องตลาด เพราะผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีจะมีสี สดสวยงามและได้ผลผลิตเร็วกว่าผักที่ปลูกตามธรรมชาติและสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีตามฤดูกาล จึงทำ ให้ร้านค้าในชุมชนและพ่อค้า แม่ค้าจะมีความต้องการผักที่มีความสวยงามมากกว่าผักมีตำหนิ แต่ยังไม่ เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

บทสัมภาษณ์สมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี

นาย ก. สมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี “แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผัก โดยใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมี ผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีเป็นที่ยอมรับของพ่อค้า แม่ค้าในท้องตลาดและ มีความต้องการผักที่มีความสวยงามมากกว่าผักมีตำหนิ แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค”

นาง ข. สมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี “แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผัก โดยใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมีจะได้ผลผลิตเร็วกว่าผักที่ปลูกตามธรรมชาติและสีที่สวยงาม เป็นที่ ยอมรับของท้องตลาด”

นาง ค. สมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี “แนวคิดเกี่ยวกับการปลูก ผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมี เพื่อสร้างรายได้เสริมเพราะได้ผลผลิตเร็วและการเปลี่ยนแปลงไป ตามฤดูกาลทำให้ปลูกได้ตลอดทั้งปีและได้ผลผลิตสวยงาม เร็วตามที่ตลาดต้องการ”

2.3 วัตถุประสงค์การปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบล บ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

1) เพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่หลังฤดูการทำนาและฤดูกลางเก็บเกี่ยวพืชไร่และไม่ให้เกิดพื้นที่ว่างเปล่าโดยเป็นการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เกิดรายได้พิเศษจากการปลูกผักและส่งให้กับพ่อค้าแม่ค้าและฝากขายกับร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งที่จำเป็นต้องใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี เพื่อที่ทำให้ได้ผลผลิตเร็วและสวยงาม

2) เพื่อปลูกผักไว้รับประทานเองในครัวเรือนและแบ่งให้เพื่อนบ้านในบริเวณรอบๆ บ้านของตนและเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนการซื้อจากข้างนอก

2.4 พื้นที่และวิธีการในการปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จำนวนพื้นที่ในการปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่บริเวณรอบบ้าน พื้นที่นาและพื้นที่ไร่การปลูกจะเป็นรายครัวเรือนประมาณ 4-5 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งช่วงเวลาในการปลูกผักจะปลูกทั้ง 3 ฤดู แต่ละฤดูจะมีวิธีการดูแลและวิธีการปลูกแตกต่างกันออกไปตามฤดูกาล

ฤดูร้อนสำหรับการปลูกในพื้นที่นา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกจะสามารถปลูกได้ทุกชนิด เช่น ผักชี ต้นหอม มะเขือเทศ ตังโอ๋ พริก ฯลฯ วิธีการดูแล รดน้ำ ใส่ปุ๋ยตรากระทายสูตร 15-15-15(เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ฤดูร้อนจะมีวิธีการปลูกโดยจากการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมผ้าอย่างสีดำ การปลูกผักจะใช้เป็นเมล็ดผักลงปลูก ขั้นตอนในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จะใช้สารเคมีเมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งเป็นการใช้สารเคมี เช่น โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15(เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด และสำหรับพื้นที่ไร่ในช่วงฤดูร้อนส่วนใหญ่ผักที่ปลูกจะสามารถปลูกได้ทุกชนิด เช่น ข้าวโพด พริก มะเขือเทศ ฯลฯ วิธีการดูแลใส่ปุ๋ยตรากระทายสูตร 15-15-15(เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ฤดูร้อนจะมีวิธีการปลูกโดยเริ่มการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมผ้าอย่างสีดำ การปลูกใช้เมล็ด โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งใช้ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15(เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด

ฤดูฝนสำหรับการปลูกในพื้นที่นา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกจะสามารถปลูกได้ทุกชนิด เช่น ผักบุ้ง แตงกวา ถั่ว บวบ น้ำเต้า ฯลฯ วิธีการดูแลใส่ปุ๋ยตรากระทายสูตร 15-15-15 (เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช มีการรดน้ำในบางช่วงเวลาและระวังน้ำไหลล้นจากพื้นที่สูง ฤดูฝนจะมีวิธีการปลูกโดยเริ่มจากการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมผ้าอย่างสีดำ การปลูกจะใช้เป็นเมล็ด ขั้นตอนในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จะใช้สารเคมีเมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งเป็นการใช้

สารเคมี เช่น โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งใช้ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15 (เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด และสำหรับพื้นที่ไรในช่วงฤดูฝน ส่วนใหญ่ผักที่ปลูก ข้าวโพด ถั่ว พริก มะเขือเทศ วิธีการดูแลใส่ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15 (เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ฤดูฝนจะมีวิธีการปลูกโดยเริ่มจากการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมฝ้ายางสีดำ การปลูกใช้เป็นเมล็ด ขั้นตอนในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จะใช้สารเคมีเมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งเป็นการใช้สารเคมี เช่น โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งใช้ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15 (เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด

ฤดูหนาวสำหรับการปลูกในพื้นที่นา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกเช่น คื่นช่าย กวางตุ้ง ตั้งโอ๋ ผักชี ฯลฯ วิธีการใส่ปุ๋ยตรากระทายสูตร 15-15-15 (เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช รดน้ำ ฤดูหนาวจะมีวิธีการปลูกโดยเริ่มจากการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมฝ้ายางสีดำ การปลูกใช้เป็นเมล็ด ขั้นตอนในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จะใช้สารเคมีเมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งเป็นการใช้สารเคมี เช่น โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งใช้ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15 (เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด และสำหรับพื้นที่ไรในช่วงฤดูหนาวส่วนใหญ่ผักที่ปลูก ข้าวโพด พริก มะเขือ ฯลฯ วิธีการดูแลใส่ปุ๋ยตรากระทายสูตร 15-15-15(เร่งโต) และฉีดยาโคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ฤดูหนาวจะมีวิธีการปลูกโดยการเตรียมหน้าดิน ไถหน้าดินกลบหญ้า ยกร่องคลุมฝ้ายางสีดำ การปลูกใช้เป็นเมล็ด ขั้นตอนในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จะใช้สารเคมีเมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งเป็นการใช้สารเคมี เช่น โคลิดอร์เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนปุ๋ยเคมีจะใส่เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่งใช้ปุ๋ยตรากระทาย สูตร 15-15-15(เร่งโต) การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะเกี่ยวกับเมื่อพืชโตเต็มที่และเก็บเกี่ยวผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ หลังจากการเก็บเกี่ยวสามารถนำมารับประทานได้ เพราะสารเคมีและปุ๋ยเคมีจะใช้เมื่อพืชโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ทำให้สารเคมีและปุ๋ยเคมีระเหยออกหมด

2.5 ปัญหา ผลกระทบและช่องทางการจำหน่ายในการปลูกผักโดยใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอลำปาง จังหวัดนครราชสีมา

การปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ส่วนใหญ่มีปัญหาและผลกระทบในด้านดิน สภาพหน้าดินเกิดการเสื่อมโทรมเกิดปัญหาดินเปรี้ยว ดินเค็ม จากการเก็บผลผลิตและปัญหาจากใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี ทำให้ได้ผลผลิตเร็วแต่ปัญหาคือ ผลผลิตได้น้อยแต่ได้

ผลผลิตที่สวยงามและปัญหาอีกหนึ่งอย่างคือ ทำให้เกิดการเน่าเสียได้อย่างรวดเร็ว และปัญหาเหล่านี้เกิดจากการใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมี จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อด้านการหาช่องทางการจำหน่าย คือ ส่งให้กับพ่อค้า แม่ค้าในท้องตลาดแต่ปัจจุบันพ่อค้า แม่ค้ามีการรับซื้อในจำนวนที่น้อยเพราะผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ผู้บริโภคต้องการผักจำนวนน้อยลง ทำให้ไม่มีช่องทางในการจำหน่ายจึงเกิดการฝากขายกับร้านค้าในชุมชน รถกับข้าวซึ่งได้ยอดการขายในปริมาณที่น้อยลง

2.6 องค์ความรู้สำคัญในการปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

การปลูกผักโดยใช้สารเคมี จะใช้สารเคมี “โคลิเตอร์” เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช วิธีการใช้สารเคมีจะผสมน้ำในปริมาณ 20 ซีซี ต่อน้ำในปริมาณ 20 ลิตร ส่วนช่วงเวลาในการใช้สารเคมีจะในช่วงแรกเมื่อพืชเริ่มโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ สำหรับวิธีการป้องกันการใช้สารเคมี จะเป็นการป้องกันไม่ให้สารระเหยจากสารเคมีเข้าสู่ร่างกาย เช่น การใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว ถุงมือยาง รองเท้าบูทและหน้ากากอนามัย

การปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยสารเคมี จะใช้ปุ๋ยเคมี “ปุ๋ยตรากระต่ายสูตร 15-15-15 (เร่งโต)” วิธีการใช้ปุ๋ยเคมีจะใช้ในปริมาณ 1 กระสอบ ต่อ 2-3 ไร่ ส่วนช่วงเวลาในการใช้ปุ๋ยเคมีจะในช่วงแรกเมื่อพืชเริ่มโตได้สักระยะหนึ่ง ประมาณ 1-2 สัปดาห์ สำหรับวิธีการป้องกันการใช้ปุ๋ยเคมี จะเป็นการป้องกันไม่ให้สารระเหยจากปุ๋ยเคมีเข้าสู่ร่างกาย เช่น การใส่เสื้อแขนยาว กางเกงขายาว ถุงมือยาง รองเท้าบูทและหน้ากากอนามัย

3. สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 8 คน ผู้วิจัยสามารถ สรุปสถานการณ์ข้อมูลสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผัก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มสมาชิกปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

เดิมคนในชุมชนมีการปลูกผักไว้กินเองจากพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคลใช้บริเวณพื้นที่ปลูกผักคือ หมู่บ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา หลักๆ จะปลูกผักพื้นบ้านเช่น พริก มะเขือ ผักชี แตงกวา ต้นหอม ใช้บริเวณพื้นที่ว่างให้เกิดรายได้มีการนำความรู้ทุนเดิมจากพ่อแม่มาเพื่อมาปรับเปลี่ยนลองผิดลองถูกจนประสบความสำเร็จการปลูกผักกินเองใช้และจำหน่ายบริเวณในหมู่บ้านตะโกต่อมาพ่อค้าคนกลางจากตลาดอำเภอกงได้เข้ามาเยี่ยมชมบริเวณพื้นที่ปลูกผักจึงสนใจและได้ติดต่อขอซื้อผักเป็นจำนวนมากเพื่อส่งต่อตามตลาดอื่นๆ จึงได้ทำการปลูกผักเพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามารับผักไปขายต่อเป็นการจำหน่ายและ

สร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว จึงได้ชักชวนให้กับคนรู้จักและคนที่สนใจให้ได้เข้ามาสร้างอาชีพและรายได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการรวมกลุ่มปลูกผักโดยมือเดอร์สั่งผักเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการจึงเกิดการชักชวนเข้ามาทำในพื้นที่ของตนเองโดยให้ทำฟรีไม่คิดค่าส่วนต่างแต่ละบุคคลนั้นทำมากก็ได้มากทำน้อยก็ได้น้อยตามกำลังของตนเองและมีหน่วยงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอคงได้เข้ามาช่วยเหลือเป็นเงินสนับสนุนจำนวนหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านได้นำไปใช้ซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตรและเมื่อผลผลิตออกมาจึงนำเงินที่ได้หักลบและนำไปส่งคืนจึงเกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ใช้พื้นที่ในการปลูกผักทั้งหมด 3 ไร่ เป็นพื้นที่ว่างบริเวณรอบๆบ้านและพื้นที่นาให้เกิดประโยชน์ โดยจะมีการแบ่งพื้นที่ให้แต่ละคนเป็นล๊อคๆ ให้แก่สมาชิกทั้ง 6 คน จัดสรรกันเอง การจัดตั้งกลุ่มครั้งนี้โดยตั้งให้ นางกาไว เก่งนอก เจ้าของพื้นที่เป็นประธานกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ และ นางมาลัย เหลื่อมสีจันทร์ เป็นรองประธานและมีการรวมกลุ่มทั้งหมด 6 คน ดังนี้ (1) นายสมทรง บำรุงนา (2) นางประนอม กิ่งโพธิ์ทอง (3) นางนภัสนันท์ วราหล (4) นางสมใจ รักดี (5) นายสนธิ รักดี (6) นางอัมชรา โกจिनอก และมีเลขานุการเป็น นางบัวชุม ตากิมนอก โดยสมาชิกในกลุ่มนี้เคยมีประวัติการใช้สารเคมีมาก่อนมีการใช้สารกำจัดวัชพืชและสัตว์ศัตรูพืช ทำให้มีการสะสมมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาเช่นการสะสมของสารเคมีในร่างกายทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย นางสมทรง บำรุงนาและ นางสมใจ รักดี มีการเจ็บป่วยโดยมีอาการปวดหัววิงเวียนศีรษะ กล้ามเนื้ออ่อนแอแรง ปวดตามข้อ มีอาการเจ็บป่วยง่ายอาการเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยจึงคิดว่าคงเกิดจากการที่มีสารเคมีสะสมในร่างกายมากจนเกินไปจึงเกิดอาการแบบนี้และมีการพบแพทย์เพื่อตรวจหาสาเหตุของอาการเหล่านี้โดยแพทย์แนะนำให้หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีและเลือกรับประทานอาหารที่มีสารเคมีปนเปื้อน ต่อมามีการเริ่มปรับเปลี่ยนการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีโดยขยับตามขั้นที่ละเล็กละน้อยจนปัจจุบันมีการเลิกใช้สารเคมีเด็ดขาด หลังจากมีการเลิกใช้สารเคมีนั้นพบว่ามีความสุขร่างกายที่แข็งแรงขึ้นไม่ไปหาหมอเหมือนแต่ก่อนอาการเดิมที่เป็นอยู่ก็ค่อย ๆ หายไปจึงเห็นถึงความสำคัญในการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีและอยากจะให้คนอื่น ๆ หันมาปลูกผัก

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักของกลุ่มสมาชิกปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

กลุ่มสมาชิกปลูกผัก โดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา มีแนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักดังนี้

การบริโภคผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะเกิดผลดีต่อร่างกายและไม่เกิดการสะสมของสารเคมีในร่างกายที่จะเกิดอันตรายต่าง ๆ ตามมารวมถึงผู้บริโภคยังจะได้รับประทานผักที่ดีและปลอดภัยเพราะผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะมีประโยชน์ต่อร่างกายรวมถึงด้านสุขภาพที่ดีและผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะมีอายุการใช้งานนานกว่าผักที่ใช้สารเคมีตามท้องตลาด

บทสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

นาง ก. สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี “การบริโภคผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะทำให้สุขภาพของตัวเองและผู้อื่นดีขึ้นไม่เกิดการสะสมของสารเคมีในร่างกายโดยจะส่งผลกระทบต่อตามมาภายหลัง”

นาง ข. สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี “การนำผักที่ปลอดสารเคมีไปจำหน่ายจะมีอายุการบริโภคนานกว่าผักที่ใช้สารเคมีจะเปรียบได้จากการที่นำผักมาขายตามท้องตลาดผักที่ใช้สารจะมีการเน่าเปื่อยและเน่าเสียได้ง่ายกว่า”

นาย ค. สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี “รายได้จากการปลูกผักปลอดสารเคมีมากกว่าการปลูกผักที่ใช้สารเคมีเพราะว่าตลาดมีความต้องการสูงรวมไปถึงผู้บริโภคก็ต้องการที่จะเลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์และดีต่อสุขภาพของตัวเองและครอบครัว”

3.3 วัตถุประสงค์การปลูกผักของกลุ่มสมาชิกปลูกผัก โดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

- 1) เพื่อให้ผักมีคุณภาพและปลอดภัยจากสารเคมีที่ตกค้างของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อส่งเสริมหารายได้กับเข้ากับเข้ากับกลุ่มของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา
- 3) เพื่อสร้างอาชีพให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3.4 ช่วงเวลาและจำนวนพื้นที่ในการปลูกผักของกลุ่มสมาชิกปลูกผัก โดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

จำนวนพื้นที่ในการปลูกผักของกลุ่มโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอคง นครราชสีมา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกเป็นพื้นที่นาเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลพื้นที่ทั้งหมด 29 ไร่ แบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ทำเกษตรทั้งหมด 3 ไร่ และจัดสรรพื้นที่เป็นล๊อคๆ ให้แก่สมาชิกทั้งหมด 6 คน ใช้น้ำจากบ่อส่วนตัว ซึ่งช่วงเวลาในการปลูกผักแต่ละชนิดจะปลูก 3 ฤดู แต่ละฤดูจะวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันออกไปตามฤดูในส่วนของการปลูกผักจะมีการฉีดสารปรับปรุงดิน ฉีดทุก ๆ 3 วันเพื่อปรับสภาพดิน ต่อมาจะเป็นการพรวนดิน หว่านปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยซีโก้ ซีคางคาว) และลงต้นพืชที่ต้องการจะปลูก

ฤดูร้อน เดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน วิธีการปลูกผักเริ่มจากการปรับสภาพหน้าดินได้ฉีดปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพหน้าดินและใช้พลาสติกคลุมหน้าดินเพื่อลดความเสียหายบริเวณรากลดแรงกดทับและการให้น้ำช่วยกำจัดวัชพืชไม่ให้น้ำแย่งสารอาหารมีการใช้ระบบน้ำหยดโดยสูบน้ำจากบ่อมาพ่นน้ำไว้ 3 วันจะช่วยให้พืชได้รับน้ำมากกว่าปกติและลดการสิ้นเปลืองน้ำไปโดยเปล่าประโยชน์ แต่การปลูกผักในฤดูนี้ต้องหมั่นดูดินและรดน้ำ เช้า-เย็น หรือ เช้า-กลางวัน-เย็น เพื่อให้ดินชุ่มชื้นอยู่ตลอดเวลาเพียงพอให้รากพืชสามารถดูดน้ำขึ้นมาใช้ได้ ชนิดผักที่ปลูกในฤดูนี้ได้แก่ พริก มะเขือเปาะ

กระเจี๊ยบ ถั่วพิกยาว แตงกวา มะเขือเทศ เพราะผักเหล่านี้ปรับสภาพตามสภาพแวดล้อมจึงต้องดูแลเป็นพิเศษ

ฤดูหนาว เดือนพฤศจิกายน-มกราคม วิธีการปลูกผักเริ่มจากจากการปรับสภาพหน้าดินได้ฉีดปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพหน้าดิน ชนิดผักที่ปลูกปลูกผักกินใบได้แก่ ผักชี ต้นหอม กระเน้ กวางตุ้ง เพราะว่าฤดูหนาวเป็นฤดูที่ปลูกผักง่ายปลูกอะไรก็งามต่างจากฤดูอื่นๆ เนื่องจากอากาศที่เย็นแดดไม่ร้อนจัดเกินไปจึงเหมาะสำหรับการปลูกผัก

ฤดูฝน เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม วิธีการปลูกมีการคลุมแปลงปลูกด้วยฟางหญ้าแห้งหรือใบไม้แห้งเพื่อป้องกันไม่ให้วัชพืชขึ้นและลดการชะล้างหน้าดินป้องกันดินอัดแน่นจากแรงน้ำฝนที่ตกมากระแทกดินและป้องกันไม่ให้รากผักได้รับความเสียหายจากน้ำฝนได้และการคลุมแปลงปลูกด้วยหลังคาสแลนหรือตาข่ายบาง เพื่อป้องกันไม่ให้พืชผักที่ปลูกได้รับแรงกระทบกระเทือนจากหยกน้ำฝนมากจนเกินไปนักชนิดผักที่ปลูกได้แก่ ผักประเภทเครือ บวบ สาถี เพราะการดูแลฤดูนี้ยากกว่าฤดูอื่นๆ ต้องดูแลอย่างสม่ำเสมอเพราะอาจเกิดความเสียหายต่อพืชที่ปลูกเพราะเชื้อโรครากับน้ำจึงทำให้เกิดเชื้อราและรากเน่าการระบายน้ำต้องดีอย่าให้น้ำท่วมขังหรือปลูกแน่นเกินไป

3.5 องค์ความรู้ความสำคัญในการปลูกผักของกลุ่มสมาชิกปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ทางสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา มีองค์ความรู้ในการปลูกผักจากการไม่ใช้สารเคมีโดยนำผักในท้องตลาดมาเปรียบเทียบกับผักของตนเองจนได้ข้อสรุปว่าผักตามท้องตลาดนั้นมีอายุอยู่ได้ไม่เกิน 3 วันจะมีการเน่าเสียและส่งกลิ่นเหม็นแต่ผักที่ไม่ใช้สารเคมีในการปลูกนั้นสามารถอยู่ได้เป็นเวลานานถึง 5-7 วันขึ้นไปจากการสังเกตในครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการเปรียบเทียบว่าผักที่ไม่ใช้สารเคมีนั้นมีคุณภาพและมความปลอดภัยมากกว่าแถมยังยืดอายุของผักได้อีกด้วย

องค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปลูกผักจากเดิมมาเป็นการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี มีการเริ่มทดลองผิดลองถูกมาบ้างโดยนำความรู้จากทุนเดิมของบรรพบุรุษมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยและที่เห็นได้ชัดคือมีการใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าการใช้สารเคมีอีกด้วย

องค์ความรู้ในด้านสุขภาพมีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้บริโภคเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายแล้วนั้นจะทำให้ตนเองเจ็บป่วยมีสุขภาพที่แยลงจึงเรียนรู้วิธีในการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีมาปรับใช้เพื่อลดปัญหาด้านสุขภาพของตนเองและผู้อื่น

4. ผลการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนของบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.1 องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง ดิน

องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่องดิน ชุมชนบ้านตะโกมีความรู้เบื้องต้นจากการสังเกตสภาพหน้าดิน รู้วิธีการจัดการดิน สำหรับวิธีการจัดการดินส่วนใหญ่คนในชุมชนบ้านตะโก จะใช้วิธีการโรยปูนขาว ปรับสภาพหน้าดินและฉีดพ่นวิตามินความชุ่มชื้นให้กับหน้าดินและหว่านปุ๋ยหมักชีวภาพที่หมักจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ มูลสัตว์ ฯลฯ เพราะดินเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกผักจึงทำให้ต้องมีความรู้ในการจัดการหน้าดิน การเตรียมหน้าดินเป็นการไถหน้าดินเพื่อกลบหญ้าและหว่านปุ๋ยหมัก และโรยปูนขาวเพื่อปรับสภาพหน้าดินให้พร้อมต่อการใช้งาน การเตรียมหน้าดินในแต่ละฤดูแตกต่างกันออกไป เช่น 1) ฤดูร้อนเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดิน พักดินให้ดินระเหยความร้อนออกมาสู่อากาศโรยปูนขาว พักดิน 1 อาทิตย์ เพื่อปรับสภาพดินและฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่อง นำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอย เพื่อใช้ในการรดผัก 2) ฤดูฝนเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดินและฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่องนำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอย เพราะเป็นฤดูที่สภาพหน้าดินมีความพอดี 3) ฤดูหนาวเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดินอย่างเดียวและไถแปรยกร่องฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่องเพราะจะมีละอองน้ำค้างและหมอกปกคลุมในช่วงเช้าเพื่อปรับสภาพหน้าดินให้เกิดความชุ่มชื้น จึงนำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอยสำหรับการใช้ปูนขาวในช่วงแรกจะใช้ขึ้นอยู่กับพื้นที่และฤดูกาล เช่น ปูนขาว 1 กระสอบ 25 กิโลกรัม จะใช้ 10 กระสอบต่อ 4 ไร่ และสำหรับปริมาณการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพจะขึ้นอยู่กับพื้นที่และฤดูกาล จะใช้ประมาณ 100 ซีซี ต่อน้ำ 15 - 20 ลิตร ใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพ 15 - 20 วัน ต่อ 1 ครั้ง

4.2 องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำ

องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำ ชุมชนบ้านตะโกมีความรู้เบื้องต้นจากการสังเกตสภาพของน้ำ และวิธีการจัดการในแต่ละฤดู เช่น

ฤดูร้อนจะเป็นการนำน้ำจากใต้ดินมาใช้ในการปลูกผัก ซึ่งการนำน้ำจากใต้ดินมาใช้ จำเป็นต้องมีการจัดการน้ำโดยใช้วิธีการสูบน้ำขึ้นมาและพักน้ำประมาณ 2-3 วัน เพื่อน้ำเกิดการฟอกอากาศและให้น้ำโดนแดดโดนลมเพื่อให้สารต่างๆ ระเหยออกไปก่อนนำมาใช้ เพราะน้ำเป็นองค์ประกอบสำคัญในการปลูกผัก วิธีการใช้น้ำสูบน้ำจากคลองที่มีการพักน้ำผ่านระบบปั้มน้ำต่อสปริงเกอร์ใช้ระบบพลูในการรดน้ำผัก โดยจะรดน้ำผัก วันละ 1 ครั้ง จะเป็นช่วงเย็นจะใช้เวลาในการรดน้ำประมาณ 2 ชั่วโมง

ฤดูฝน จะมีการรดน้ำผักเว้นช่วงระยะในการรดน้ำเพื่อให้ผักได้รับน้ำในปริมาณที่เหมาะสม

ฤดูหนาว เป็นช่วงที่ไม่มีฝนตกโดยจะใช้น้ำจากการกักเก็บไว้ใช้ในการรดพืชผัก โดยใช้วิธีการสูบน้ำขึ้นมาและพักน้ำประมาณ 2-3 วัน เพื่อน้ำเกิดการฟอกอากาศและให้น้ำโดนแดดโดนลมเพื่อให้สารต่างๆ ระเหยออกไปก่อนนำมาใช้

4.3 องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง การกำจัดแมลงศัตรูพืช

องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง การกำจัดแมลงศัตรูพืช ชุมชนบ้านตะโกมีความรู้เบื้องต้นในการกำจัดแมลงศัตรูพืช โดยคนในชุมชนส่วนมากจะมีวิธีการใช้วัคซีนพืชเป็นสารสกัดจากผลไม้ (Super Power) วิธีการใช้คือผสมวัคซีนพืช 5 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร เพื่อใช้ฉีดในช่วงเย็นเป็นการไล่แมลง แทนการใช้โคโรดอร์กำจัดศัตรูพืช แต่ยังมีคนในชุมชนส่วนน้อยที่ยังมีการใช้โคโรดอร์กำจัดศัตรูพืช แต่ในช่วงพืชเริ่มเจริญเติบโตจะลดปริมาณการใช้ลงเพื่อไม่ให้เกิดสารตกค้างเข้าสู่ร่างกาย

4. ผลการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

หลังจากการได้ข้อมูลกระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวางกรอบแนวทางและการปฏิบัติการกระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

4.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการปรับเปลี่ยนวิธีการสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

จากข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยสรุปวิเคราะห์กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้แนวทางการปรับเปลี่ยนกระบวนการปลูกผักปลอดสารพิษ ประกอบด้วย 1) แนวคิด / ความเชื่อ 2) ความรู้ 3) ทักษะ / การปฏิบัติ 4) การตลาด / รายได้

ตารางที่ 4.1 แสดงแนวทางการปรับเปลี่ยนและวิธีการปรับเปลี่ยนกระบวนการปลูกผักปลอดสารพิษ

ประเด็น	จุดอ่อน	จุดแข็ง	แนวทางการพัฒนา
แนวคิด / ความเชื่อ	- ปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี จะทำให้ผักไม่สวยงามและออกผลผลิตช้า - ผักที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมีจะเจริญเติบโตไม่ทันตามท้องตลาด	- ปลูกผักโดยใช้สารเคมียังเป็นที่ต้องการของตลาด - ปลูกผักโดยใช้สารเคมีทำให้ผักมีความสวยงาม และได้ผลผลิตเร็ว	1) การให้ความรู้ที่สอดคล้องต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ
ความรู้	- ไม่มีความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ในการที่จะปลูกผักโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี	- มีปราชญ์ชุมชนที่เข้มแข็งมีความรู้ของการทำปุ๋ยชีวภาพ	2) อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

ทักษะ / การปฏิบัติ	- คนในชุมชนไม่เคยมีการทดลองการปลูกผักปลอดสารพิษทำให้ขาดความมั่นใจ	- มีประชาชนชุมชนที่ให้ความรู้ - คนในกลุ่มปลูกผักมีการนำทักษะความรู้จากการใช้ปุ๋ยชีวภาพมาใช้ในการปลูกผักของกลุ่มตนเอง	3) อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ
การตลาด / รายได้	- ผักออกผลผลิตได้ช้าทำให้การส่งออกตลาดได้ช้า	- มีตลาดรองรับและเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค	4) ให้ความรู้ในเรื่องช่องทางการตลาด(ออนไลน์)

จากการวิเคราะห์กระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้มาข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนทางการปฏิบัติการกระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ดังรายละเอียดในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

4.2.2 แนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิเคราะห์ ทางคณะผู้วิจัยได้นำมาประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีการกำหนดแนวทาง ดังนี้

1. กลุ่มปลูกผักควรจะมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการนำเศษวัสดุพืชหรือเศษอาหารที่รับประทานเหลือนำมาทำเป็นปุ๋ยชีวภาพเพื่อมาใช้ในการแปลงเกษตรของตนเองและควรมีการจัดอบรมให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการบอกกล่าวประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้รู้ถึงความสำคัญของการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

3. ควรมีการอบรมให้ความรู้แนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษและมีช่องทางการตลาด ดังนี้

- 1) การให้ความรู้ที่สอดคล้องต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ
- 2) อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง
- 3) อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ
- 4) ให้ความรู้ในเรื่องช่องทางการตลาด(ออนไลน์)

4.2 การทดลองและปฏิบัติการกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

จากการหาแนวทางการปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกผักปลอดสารพิษที่เหมาะสมกับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ดังกล่าวข้างต้น ทางคณะผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าวมาทดลองปฏิบัติการจัดอบรมให้ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา การจัดอบรมที่เหมาะสม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 คืบข้อมูลให้กับชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

ขั้นตอนวิธีการดำเนินกิจกรรม มีวิธีการดังนี้

- 1) คืบข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์ให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

ขั้นตอนวิธีการ คือ มีการพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักเกี่ยวกับข้อมูลที่จัดเก็บแบบสัมภาษณ์เสร็จ

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมและเข้าใจปัญหาของกลุ่มปลูกผักมากขึ้นเมื่อได้เห็นข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 4.1 การคืบข้อมูลให้กับชุมชน สวนผักนางกาไว เก่งนอก

2) ทีมผู้วิจัยและสมาชิกกลุ่มปลูกผักมีการประชุมร่วมกันเพื่อออกแบบกิจกรรมในการคืบข้อมูลให้กับชุมชนและร่วมออกแบบกิจกรรมเพื่อที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการพูดคุยที่เข้าใจมากยิ่งขึ้น รวมถึงการหากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมร่วมกันจากการวิเคราะห์ของทีมผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมประชุม มีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมที่ออกแบบร่วมกันมากขึ้น

ภาพที่ 4.2 ภาพประชุมเพื่อออกแบบกิจกรรม

3) ทีมผู้วิจัยร่วมประเมินกิจกรรม ตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มปลูกผักที่เข้าร่วมกัน
ออกความคิดเห็น

กระบวนการที่ใช้ คือ ทีมผู้วิจัยสรุปและร่วมกันประเมินและออกแบบกิจกรรมให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก ทีมผู้วิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา และกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกันประเมินและออกแบบกิจกรรมเพื่อที่จะนำมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อเข้าใจในการทำกิจกรรมและเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้นจากนั้นนำเสนอให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา และร่วมกันออกแบบกิจกรรมอีกครั้ง

สิ่งที่เกิดขึ้น ทีมผู้วิจัยได้ประเมินสถานการณ์กิจกรรมของกลุ่มปลูกผักและได้เสนอต่อกลุ่มปลูกผักโดยแลกเปลี่ยนหัวข้อในการนำเสนอ

ภาพที่ 4.3 ทีมผู้วิจัยร่วมประเมินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลงกิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้าน

ตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ และการจัดการโรคและแมลง

กระบวนการที่ใช้ คือ อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ จากก้อนเชื้อเห็ด และการจัดการโรคและแมลงให้กับกลุ่มปลูกผัก และแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่มเพื่อและเปลี่ยนความรู้กัน

(1) กิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าหมดอายุการใช้งาน ประกอบด้วย ขั้นตอนการทำ วิธีการใช้ การปริมาณการใช้ และสูตรส่วนผสมของปุ๋ยดังนี้ ก้อนเชื้อเห็ดเก่าที่หมดอายุการใช้งาน 5 ก้อน ชีว 5 กิโลกรัมและน้ำหมักปุ๋ยชีวภาพ 5 ลิตร ผลของปุ๋ยจากก้อนเชื้อเห็ดเก่าทำให้เร่งผลผลิตให้เจริญเติบโตเร็วขึ้นและอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการโรคและแมลง ประกอบด้วย วิธีการจัดการแมลงโดยการปลูกดาวเรือง ปริมาณการปลูกและวิธีการใช้งานจากต้นดาวเรืองในการไล่แมลง ผลของการปลูกต้นดาวเรืองในพื้นที่บริเวณที่ปลูกผักช่วยไล่แมลงศัตรู เพราะดอกดาวเรืองจะมีกลิ่นฉุนจึงทำให้แมลงนั้นค่อย ๆ หายไป

สิ่งที่เกิดขึ้น กลุ่มปลูกผักได้เกิดความรู้ใหม่ในการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าที่เหลือจากการใช้งานและมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้งานจากต้นดาวเรืองในการไล่แมลงจากพืชโดยการใช้ความรู้จากวิธีการทางธรรมชาติโดยอาศัยภูมิปัญญาของชาวบ้านเข้ามาสอดแทรก เช่น การปลูกต้นดอกดาวเรืองบริเวณรอบแปลงผัก เพื่อใช้ในการไล่แมลงและศัตรูพืช

อุปสรรค คือ สมาชิกกลุ่มปลูกผักบางส่วนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์จากก้อนเชื้อเห็ดเก่าและวิธีการจัดการโรคและแมลงโดยมีการปลูกดาวเรืองมากเท่าที่ควร

ภาพที่ 4.4 อบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักร่วมออกแบบละมีโลโก้ประจำกลุ่มปลูกผัก

กระบวนการที่ใช้ คือ ทีมผู้วิจัยร่วมออกแบบโลโก้และร่วมออกแบบโลโก้ร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักอีกครั้ง และได้อธิบายข้อดีของโลโก้เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความเข้าใจและสนใจมากขึ้น

1) กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการออกแบบโลโก้ร่วมกับทีมผู้วิจัย เพื่อเป็นสัญลักษณ์ประจำกลุ่มที่สามารถนำติดบนผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้

ภาพที่ 4.5 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมทดลองการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ) กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจเรื่องช่องทางตลาดเพิ่มมากขึ้นและสามารถสร้างช่องทางการตลาดได้ 2) เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีช่องทางการตลาดมากขึ้น

กระบวนการที่ใช้ คือ สรุปรูปความต้องการของสมาชิกกลุ่มปลูกผักได้ข้อสรุปคือสมาชิกกลุ่มปลูกผักต้องการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ด้วยวิธีการสอนการสร้างเพจให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอกอง จังหวัดนครราชสีมา

1) กิจกรรมทดลองการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ) โดยสรุปจากการรับฟังความคิดเห็นจากเสียงส่วนมากของกลุ่มปลูกผัก

สิ่งที่เกิดขึ้น คือ การดำเนินกิจกรรมโครงการวิจัยสมาชิกกลุ่มปลูกผักที่ได้เข้าร่วมเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะเห็นได้ชัดว่าสมาชิกกลุ่มปลูกผักบางคนมีความสนใจและเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และบางคนยังไม่ทราบถึงช่องทางในการส่งเสริมการตลาด(การสร้างเพจ Facebook) ทีมผู้วิจัยจึงได้ช่วยเติมเต็มเนื้อหาให้สมบูรณ์และเข้าใจมากยิ่งขึ้น

โดยการสร้างเพจครั้งนี้กลุ่มปลูกผักมีการระดมความคิดและตั้งชื่อเพจว่า ผักปลอดสารพิษยายไว ซึ่งมี นางนง รักดี เป็นผู้รับผิดชอบและผู้ดูแลจัดการเพจ โดยมีขั้นตอนการสร้างเพจดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้ท่านเข้า Facebook แล้วกดตรง เมนู ด้านบนขวามือ แล้วกดไปที่ เพจ ตามรูปภาพด้านล่าง

ขั้นตอนที่ 2 ต่อมาให้ กดไปที่ + สร้าง พอเปลี่ยนหน้า ให้กดเริ่มต้น

ขั้นตอนที่ 3 กดสร้างเพจและกด "เริ่มต้น"

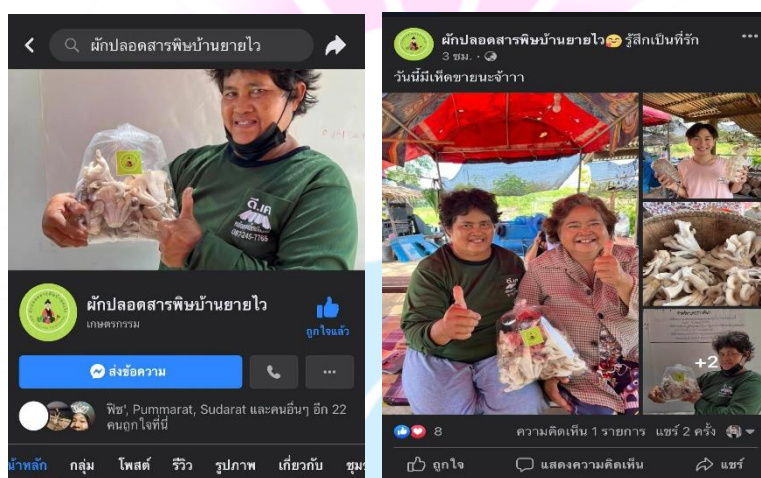
ขั้นตอนที่ 4 เลือกหมวดหมู่ เลือกหมวดหมู่เป็นหมวดเกษตรกรรม และกดถัดไป

ขั้นตอนที่ 5 กด "ข้าม"

ขั้นตอนที่ 6 เพิ่มรูปโปรไฟล์และเพิ่มรูปภาพหน้าปก สามารถกดข้ามไปก่อนได้

ขั้นตอนที่ 7 กดไปที่เพจ เป็นการสิ้นสุดขั้นตอนการสร้างเพจ Facebook

อุปสรรค คือ สมาชิกกลุ่มปลูกผักยังไม่มีความรู้ในการใช้สมาร์ทโฟน เพื่อจะสร้างช่องทางตลาดและทีมผู้วิจัยยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องการสร้างช่องทางตลาดออนไลน์มากเท่าที่ควร ดังนั้นทีมผู้วิจัยต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้มากกว่านี้

ภาพที่ 4.6 กิจกรรมทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างช่องทางตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ)
กิจกรรมที่ 5 สรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2565 กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ คือ กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก จำนวน 15 คน วัตถุประสงค์ 1) เพื่อสรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน

กระบวนการที่ใช้ คือ ให้สมาชิกกลุ่มปลูกผักบอกความรู้สึกของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ และประเมินผลหลังการทำกิจกรรมว่ากลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจและกิจกรรมจัดขึ้นมากน้อยเพียงใด

1) สรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน เพื่อสรุปและประเมินผลการทำกิจกรรมหลังจากที่
ทำกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกกิจกรรม

สิ่งที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมประชุม มีความเข้าใจมากขึ้นในกิจกรรมทั้งหมดที่ทีมผู้วิจัย
ได้จัดขึ้น แต่ยังมีคนบางกลุ่มยังมีความเข้าใจไม่มากพอ เช่น เรื่องการสร้างเพจ Facebook การตลาด
ออนไลน์ เป็นต้น และทีมผู้วิจัยได้ความรู้และเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในสิ่งที่ผู้เข้าร่วมประชุมแลกเปลี่ยน
ความรู้ในหัวข้อต่าง ๆ ระหว่างการอบรม

“นางกาไว เก่งนอก หลังจากทีมวิจัยเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำช่องทาง
การจำหน่ายสินค้าและการทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้กลุ่มปลูกผักมีการจำหน่ายสินค้าและมีผู้สนใจมากขึ้น”

“ยายแหว่ เก่งนอก ทำให้กลุ่มปลูกผักเป็นที่รู้จักมากขึ้นและมีผู้คนที่สนใจเข้า
มาร่วมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษเยอะขึ้นหลังจากเดิม”

อุปสรรค คือ ในช่วงสรุปผลการดำเนินงานของโครงการวิจัย กลุ่มปลูกผักที่ได้เข้ามามี
ส่วนร่วมในการสรุปผลการดำเนินงาน จะเห็นได้ชัดว่าสมาชิกกลุ่มปลูกผักบางส่วนที่เข้าร่วมบางคนยัง
ไม่เข้าใจเรื่องช่องทางการตลาดออนไลน์ ผู้วิจัยจึงได้เติมเต็มเนื้อหาบางส่วนให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.7 สรุปกิจกรรม

โดยสรุปการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมช่องทางการตลาดของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบล
บ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการโดยการนำเอาความรู้จากการสร้างเพจ
Facebook ในการเพิ่มช่องทางการตลาดในการสร้างรายได้ กิจกรรมนี้กลุ่มปลูกผักสามารถสร้างเพจ
facebook และมีการประชาสัมพันธ์และสร้างรายได้ในกลุ่มปลูกผักได้ ที่ได้จากการประชุมนำมา
ร่างกิจกรรมและดำเนินการพัฒนากิจกรรม ผลที่ได้คือกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง
จังหวัดนครราชสีมา สามารถสร้างช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้นได้และเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มปลูกผัก
ได้ด้วยตนเอง

4.3 สรุปและประเมินกิจกรรมการทดลองปฏิบัติกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ในการประเมินผลการทดลองปฏิบัติกิจกรรมพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจสำหรับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา และสัมภาษณ์กลุ่มปลูกผักและปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้ด้านการปลูกผัก ผลการประเมินพบว่า

1) ด้านความรู้ของกลุ่มปลูกผัก กลุ่มปลูกผักมีความรู้ ความเข้าใจในการทำกิจกรรมในครั้งนี้และอยากให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษต่อไป เพราะเนื่องจากกลุ่มปลูกผัก ได้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับช่องทางการตลาดออนไลน์ และเป็นการพัฒนาให้กลุ่มปลูกผัก กล้าลงมือทำ

“...ได้รู้เกี่ยวกับช่องทางการตลาดออนไลน์ จากที่ไม่เคยรู้ไม่เคยทำมาก่อน”

(นางอนงค์ รักดี สัมภาษณ์ วันที่ 27 มีนาคม 2565)

2) ด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มปลูกผักได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้การทำปุ๋ยชีวภาพจากเชื้อเห็ดและได้เกิดความรู้ใหม่ของการทำปุ๋ยชีวภาพ

“...ได้ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำปุ๋ยชีวภาพจากเชื้อเห็ด”

(นายสงกรานต์ เหลือมศรีจันทร์ สัมภาษณ์ วันที่ 27 มีนาคม 2565)

4. ผลการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

คณะผู้วิจัยได้ประชุมร่วมกันในวันที่ วันที่ 30 มีนาคม 2565 ผลการประชุม พบว่า คณะผู้วิจัยมีความคิดเห็นเห็นว่า แนวทางการปรับเปลี่ยนของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา เป็นแนวทางที่ใช้ได้จริงและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมคือการทดลองปฏิบัติการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ควรมีระยะเวลาที่นานกว่านี้ เพื่อจะได้ประเมินผลกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ว่ามีการพัฒนาในการจัดช่องทางการตลาดออนไลน์หรือไม่และได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่ากลุ่มปลูกผักต้องการที่จะศึกษาช่องทางเกี่ยวกับออนไลน์และมีการเคลื่อนไหวทางเพจ facebook อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป แนวทางการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีรายละเอียดขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อออกแบบกิจกรรม คือ โดยทางผู้ประสานงานวิจัยให้คู่มือปฏิบัติงานท้องถิ่นที่ร่างมาเพื่อสร้างความเข้าใจเริ่มแรกให้กับผู้เข้าร่วมประชุมพร้อมทั้งชี้แจงถึงลักษณะการทำงานวิจัยท้องถิ่น ร่วมกันแลกเปลี่ยนสถานการณ์กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ในปัจจุบันและที่ผ่านมาการประชุม

ครั้งนี้พบว่าสถานการณ์การปลูกผักของชุมชนบ้านตะโก ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีเท่าที่ควร

ขั้นตอนที่ 2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านตะโกคือ ผู้วิจัยแต่ละคนแบ่งกันสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปลูกผักและกรรมการโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และอธิบายแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์

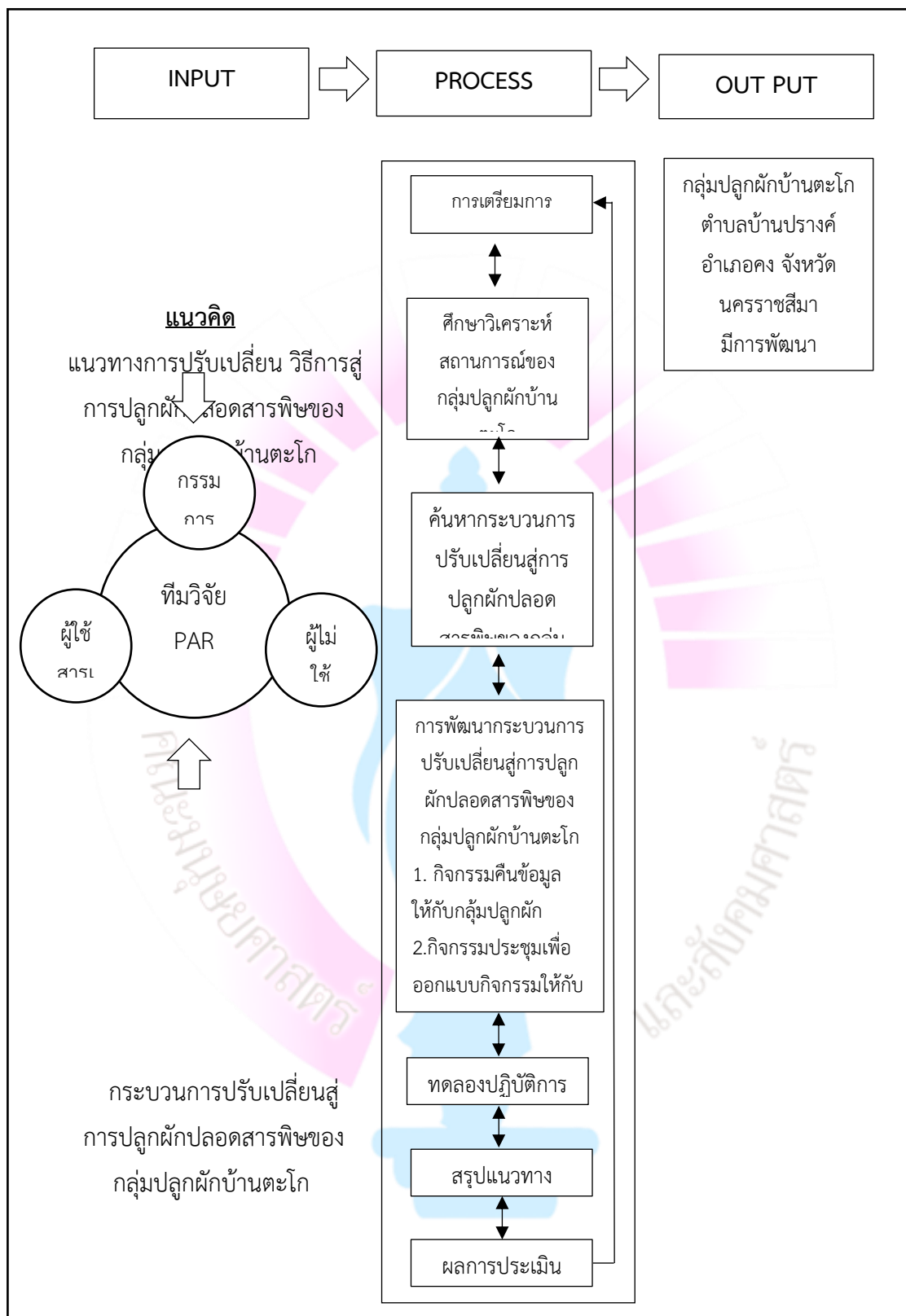
ขั้นตอนที่ 3 ทีมวิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมาให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักได้ทราบถึงข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 อธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ จากก้อนเชื้อเห็ด และการจัดการโรคและแมลงให้กับกลุ่มปลูกผัก และแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่มเพื่อและเปลี่ยนความรู้กัน

ขั้นตอนที่ 5 กิจกรรมออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก คือ ทีมผู้วิจัยร่วมออกแบบโลโก้และร่วมออกแบบโลโก้ร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มปลูกผักอีกครั้ง และได้อธิบายข้อดีของโลโก้เพื่อให้กลุ่มปลูกผักมีความเข้าใจและสนใจมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 กิจกรรมทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ) คือสรุปความต้องการของสมาชิกกลุ่มปลูกผักได้ข้อสรุปคือสมาชิกกลุ่มปลูกผักต้องการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ด้วยวิธีการสอนการสร้างเพจให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 7 สรุปกิจกรรมในการดำเนินงาน คือ ให้สมาชิกกลุ่มปลูกผักบอกความรู้สึกของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้และประเมินผลหลังการทำกิจกรรมว่ากลุ่มปลูกผักมีความรู้ความเข้าใจและกิจกรรมจัดขึ้นมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 4.2 ผลการประเมินกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกฝักปลอดสารพิษ

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เป็นวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community – based Research : CBR) ที่เป็นการประยุกต์เทคนิควิธีการเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก 3) เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มเป้าหมาย 1) กลุ่มสมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 15 คน 2) กรรมการกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็นการสนทนากลุ่มและแบบประเมิน ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการและด้านข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์โดยอุปนัย นำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอ ผลสรุปการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1.1 สถานการณ์ข้อมูลกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า กลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา คนในชุมชนมีการปลูกผักไว้กินเองจากพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคลใช้บริเวณพื้นที่ว่างให้เกิดรายได้มีการนำความรู้ทุนเดิมปรับเปลี่ยนลองผิดลองถูกจนประสบความสำเร็จจึงได้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มปลูกผักใช้พื้นที่ในการปลูกผักทั้งหมด 3 ไร่ ใช้น้ำจากบ่อส่วนตัว เป็นพื้นที่ว่างบริเวณรอบๆบ้านและพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์ โดยจะมีการแบ่งพื้นที่ให้แต่ละคนเป็นล๊อต ๆ ให้แก่สมาชิกทั้ง 6 คน จัดสรรกันเองและกลุ่มปลูกผักมีออเดอร์สั่งผักเข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งช่วงเวลาในการปลูกผักแต่ละชนิดจะปลูก 3 ฤดู แต่ละฤดูจะวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันออกไปในส่วนของปัญหาผลกระทบในการปลูกผัก ฤดูร้อน ได้แก่ เรื่องดินเค็มและเรื่องหนอนที่ฝังตัวอยู่ใต้ดิน ฤดูหนาว ได้แก่ เรื่องศัตรูพืช หนอน บั๊ก และตักแตน กัดกินใบทำให้ใบไม่สวยและฤดูฝน ได้แก่ เรื่องเชื้อรา เกิดจากน้ำท่วมซึ่งจึงทำให้เกิดเชื้อราและรากเน่า ต่อมาได้มีหน่วยงานสหกรณ์การเกษตรอำเภอดงได้เข้ามาช่วยเหลือเป็นเงินสนับสนุนจำนวนหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านได้นำไปใช้ซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร ช่องทางการจำหน่ายในการปลูกผัก มีช่องทางการจำหน่าย 2 แบบ ได้แก่ (1) ส่งออกให้กับพ่อค้าคนกลางที่ตลาดอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา (2) ขายในชุมชนบ้านตะโกซึ่งมีการฝากวางขายตามร้านขายของและเวลามีงานก็จะมีคนเข้ามาติดต่อขอซื้อผักใช้ในเวลายางาน

1.2 สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกผู้ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เริ่มต้นทำการปลูกผักตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย โดยเริ่มจากการใช้พื้นที่เล็กๆ ในสวนหลังบ้านรอบบ้านปลูกเพื่อไว้รับประทานเองภายในครัวเรือน เริ่มปลูกผักเพิ่มมากขึ้นเพราะ ต้องการหารายได้เสริมเพื่อใช้ในครอบครัว จึงเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาหลังจากเกี่ยวผลผลิตจึงใช้พื้นที่นาทำการปลูกผักเพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เคยปลูกผักในพื้นที่บริเวณรอบบ้านและส่วนใหญ่ยังมีคนที่ปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี จำนวน 7 คน แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี ส่วนใหญ่การปลูกผักโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีของสมาชิกผู้ปลูกผักบ้านตะโก มีแนวคิดที่เริ่มต้นจากการปลูกเพื่อไว้รับประทานเองและปลูกเพื่อหารายได้เสริม โดยเริ่มปลูกจากการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของพ่อค้า แม่ค้าในท้องตลาด เพราะผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีจะมีสีสวยงามและได้ผลผลิตเร็วกว่าผักที่ปลูกตามธรรมชาติและสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีตามฤดูกาล พื้นที่ในการปลูก 4-5 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งช่วงเวลาในการปลูกผักจะปลูกทั้ง 3 ฤดู แต่ละฤดูจะมีวิธีการดูแลและวิธีการปลูกแตกต่างกันออกไปตามฤดูกาล สำหรับการปลูกในพื้นที่นา ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกจะสามารถปลูกได้ทุกชนิด เช่น ผักชี ต้นหอม มะเขือเทศ ตังโอ้ พริก ฯลฯ วิธีการดูแล รดน้ำ ใส่ปุ๋ยตรากระต่ายสูตร 15-15-15 (เร่งโต) และฉีดยาโคลิคอรเพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืช ปัญหาผลกระทบในการปลูกผักจากใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี ทำให้ได้ผลผลิตเร็วแต่ปัญหาคือ ผลผลิตได้น้อยแต่ได้ผลผลิตที่สวยงามและปัญหาอีกหนึ่งอย่างคือ ทำให้เกิดการเน่าเสียได้อย่างรวดเร็ว และปัญหาเหล่านี้เกิดจากการใช้สารเคมีและปุ๋ยสารเคมีในส่วนช่องทางการจำหน่าย คือ ส่งให้กับพ่อค้าแม่ค้าในท้องตลาดแต่ปัจจุบันพ่อค้า แม่ค้ามีการรับซื้อในจำนวนที่น้อยเพราะผักที่ปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ผู้บริโภคต้องการผักจำนวนน้อยลง ทำให้ไม่มีช่องทางในการจำหน่ายจึงเกิดการฝากขายกับร้านค้าในชุมชน รถกับข้าวซึ่งได้ยอดการขายในปริมาณที่น้อยลง

1.3 สถานการณ์ข้อมูลของสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีมีการปลูกผักไว้กินเองจากพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคลโดยใช้พื้นที่ว่างให้เกิดรายได้มีการนำความรู้ทุนเดิมจากพ่อแม่ส่วนใหญ่ผักที่ปลูกเป็นพื้นที่นาเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลพื้นที่ทั้งหมด 29 ไร่ แบ่งให้กับสมาชิกในกลุ่มได้ทำเกษตรทั้งหมด 3 ไร่ ช่วงเวลาในการปลูกผักแต่ละชนิดจะปลูก 3 ฤดู แต่ละฤดูจะวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันออกไป การปลูกผักกินเองใช้และจำหน่ายบริเวณในหมู่บ้านตะโกต่อมาพ่อค้าคนกลางจากตลาดอำเภอดงได้เข้ามาเยี่ยมชมบริเวณพื้นที่ปลูกผักจึงสนใจและได้ติดต่อขอซื้อผักเป็นจำนวนมากเพื่อส่งต่อตามตลาดอื่น ๆ จึงได้ชักชวนให้กับคนรู้จักและคนที่สนใจให้ได้เข้ามาสร้างอาชีพและรายได้ต่อมาได้มีการรวมกลุ่มปลูกผัก แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกผักของกลุ่มสมาชิกปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีคือ การบริโภคผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะเกิดผลดีต่อร่างกายและไม่เกิดการสะสมของสารเคมีในร่างกายที่จะเกิดอันตรายต่าง ๆ ตามมารวมถึงผู้บริโภคยังจะได้รับประทานผักที่ดีและปลอดภัยเพราะผักที่ไม่ใช้สารเคมีจะมีประโยชน์ต่อร่างกายรวมถึงด้านสุขภาพที่ดีและผักที่

ไม่ใช่สารเคมีจะมีอายุการใช้งานนานกว่าผักที่ใช้สารเคมีตามท้องตลาด ในส่วนขององค์ความรู้ความสำคัญคือองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปลูกผักจากเดิมมาเป็นการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี โดยมีการเริ่มทดลองทดลองดูมาบ้างโดยนำความรู้จากทุนเดิมของบรรพบุรุษมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยและที่เห็นได้ชัดคือมีการใช้ต้นทุนที่ต่ำกว่าการใช้สารเคมีอีกด้วย และองค์ความรู้ในด้านสุขภาพมีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้บริโภคว่าเมื่อได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายแล้วนั้นจะทำให้ตนเองเจ็บป่วยมีสุขภาพที่แยลงจึงเรียนรู้วิธีการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีมาปรับใช้เพื่อลดปัญหาด้านสุขภาพของตนเองและผู้อื่น

2. ผลการศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 3 องค์ความรู้ คือ 1) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง ดิน 2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง น้ำ 3) องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง การกำจัดแมลงศัตรูพืช องค์ความรู้ภูมิปัญญาเรื่องดิน ชุมชนบ้านตะโกมีความรู้เบื้องต้นจากการสังเกตสภาพหน้าดิน รู้วิธีการจัดการดิน สำหรับวิธีการจัดการดินส่วนใหญ่คนในชุมชนบ้านตะโก จะใช้วิธีการโรยปูนขาวปรับสภาพหน้าดินและฉีดพ่นวิตามินความชุ่มชื้นให้กับหน้าดินและหวานปุ๋ยหมักชีวภาพที่หมักจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ มูลสัตว์ ฯลฯ เพราะดินเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกผักจึงทำให้ต้องมีความรู้ในการจัดการหน้าดิน การเตรียมหน้าดินเป็นการไถหน้าดินเพื่อกลบหญ้าและหวานปุ๋ยหมักและโรยปูนขาวเพื่อปรับสภาพหน้าดินให้พร้อมต่อการใช้งาน การเตรียมหน้าดินในแต่ละฤดูแตกต่างกันออกไป เช่น 1) ฤดูร้อนเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดิน พักดินให้ดินระเหยความร้อนออกมาสู่อากาศ โรยปูนขาวพักดิน 1 อาทิตย์ เพื่อปรับสภาพดินและฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่อง นำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอย เพื่อใช้ในการรดผัก 2) ฤดูฝนเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดินและฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่องนำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอย เพราะเป็นฤดูที่สภาพหน้าดินมีความพอดี 3) ฤดูหนาวเป็นการไถหญ้ากลบหน้าดินอย่างเดียวและไถแปรยกร่องฉีดพ่นปุ๋ยหมักชีวภาพและไถแปรยกร่องเพราะจะมีละอองน้ำค้างและหมอกปกคลุมในช่วงเช้าเพื่อปรับสภาพหน้าดินให้เกิดความชุ่มชื้น จึงนำฝ้ายางสีดำคลุมร่องและเจาะรูเพื่อใช้ในการหยอดเมล็ดพันธุ์และจัดวางระบบน้ำสปริงเกอร์ใช้ระบบน้ำพลูฝอย สำหรับการใส่ปูนขาวในช่วงแรกจะใช้ขึ้นอยู่กับพื้นที่และฤดูกาล เช่น ปูนขาว 1 กระสอบ 25 กิโลกรัม จะใช้ 10 กระสอบต่อ 4 ไร่ และสำหรับปริมาณการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพจะขึ้นอยู่กับพื้นที่และฤดูกาล จะใช้ประมาณ 100 ซีซี ต่อน้ำ 15 – 20 ลิตร ใส่ปุ๋ยหมักชีวภาพ 15 – 20 วัน ต่อ 1 ครั้ง

3. ผลการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวทางที่เริ่มต้นจากการประสานงานกับทางกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก แล้วขยายผลไปสู่การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นมาจาก การดำเนินงานในช่วงแรก พบปัญหาอุปสรรคจากการลงพื้นที่เพราะว่าในช่วงนั้นเกิดการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด19 จึงทำให้การลงพื้นที่นี้เป็นไปด้วยความยากลำบากเวลาที่

จะติดต่อประสานงานกับทางกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก เป็นไปได้ยากและการนำมาซึ่งข้อมูลนั้นไม่เต็มที่ คณะผู้วิจัยจึงได้ปรับกระบวนการในการเก็บข้อมูลโดยเริ่มจากการติดต่อประสานงานและขอข้อมูล เกี่ยวกับการปลูกผักผ่านทางกรวิดีโอคอลล (zoom) ทางที่ทีมผู้วิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนเวลาในการ ติดต่อสื่อสารให้ตรงกันเพื่อการได้ข้อมูลนั้นมากที่สุด ต่อมาโรคโควิด19 มีการอ่อนตัวลงบ้างจึงทำให้มี การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านตะโก โดยมีกิจกรรม สำคัญ ดังนี้ 1) การประชุมทีมเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อออกแบบกิจกรรม โดยทางผู้ประสานงานวิจัย เพื่อสร้างความเข้าใจ ให้กับผู้เข้าร่วมประชุมพร้อมทั้งชี้แจงถึงลักษณะการทำงานวิจัยท้องถิ่น 2) การ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านตะโก โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้ผู้วิจัยเป็นผู้ สัมภาษณ์และอธิบายแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ 3) การลงพื้นที่เพื่อคืนข้อมูลให้กับกลุ่มปลูกผัก ปลอดสารพิษบ้านตะโก โดยการคืนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์ให้กับกลุ่มปลูกผักถึง ปัญหา และแนวทางในการปรับเปลี่ยนกระบวนการปลูกผักปลอดสารพิษ 4) ร่วมกันประเมินกิจกรรม แง้จรงมาถึงวัตถุประสงค์และสรุปการคืนข้อมูลพร้อมเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาให้กับสมาชิก กลุ่มปลูกและทีมผู้วิจัยสรุปและร่วมกันประเมินและออกแบบกิจกรรมให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก 5) จัด กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ ซึ่งเสียส่วนมากของกลุ่มปลูกผัก และ ได้ข้อสรุปคือสมาชิกกลุ่มปลูกผักต้องการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ และทีมผู้วิจัยได้ทำการให้ความรู้ และสอนวิธีการสร้างเพจให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก 6) มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และ การจัดการโรคและแมลง เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์ จากก้อนเชื้อเห็ด และการ จัดการโรคและแมลงให้กับกลุ่มปลูกผัก 7) ออกแบบโลโก้และส่งมอบให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้าน ตะโก 8) สรุปกิจกรรมในการออกแบบกิจกรรม

ผลการสรุปประเมินการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา สมาชิกกลุ่มปลูกผักที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กิจกรรมกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำ ความรู้ไปใช้และสามารถไปปฏิบัติได้ และในส่วนของปฏิบัติกิจกรรมสมาชิกกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ สามารถปฏิบัติกิจกรรมการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ได้ให้เห็นผลในการใช้ได้จริง

2. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบล บ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ผู้วิจัยได้พบประเด็นการศึกษาที่สำคัญและได้นำมา อภิปรายดังนี้

โดยภาพรวมกระบวนการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า สมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโกมีการ กระบวนการปรับเปลี่ยนการใช้สารเคมีในการปลูกผัก โดยมีการปรับเปลี่ยนการใช้สารเคมีมาสู่การใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ จากการที่ทีมผู้วิจัยได้คืนข้อมูลให้กับกลุ่มปลูกผักและร่วมกันแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาที่

เกิดขึ้น เช่น ปัญหาของผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพและไม่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคจากการใช้สารเคมี สมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโกร่วมกับที่ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของกระบวนการในการปรับเปลี่ยนการปลูกผักปลอดสารพิษโดยเริ่มต้นจากการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมเรื่อง การทำปุ๋ยอินทรีย์ และการจัดการโรคและแมลง มาปรับเปลี่ยนกระบวนการในการปลูกผักจนเกิดความคิดใหม่ๆ และกิจกรรมเสริมสำหรับสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก คือ การสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ พบว่าสมาชิกกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก มีความรู้ความเข้าใจและการใช้ได้จริง โดยผ่านการทำกิจกรรมการสร้างช่องทางการทำตลาดออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แสงวรรณ ปาลี (2553) ได้ศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรเคมีและเกษตรกรอินทรีย์ของเกษตรกรตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในระดับชุมชนมีกระบวนการการทำเกษตรในแต่ละยุคมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เกษตรกรอินทรีย์กลุ่มเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงโดยการทำเกษตรเป็นเกษตรกรอินทรีย์เริ่มต้นจากการมองเห็นผลเสียของเกษตรกรเคมีจึงปรับกระบวนการคิดและศึกษาดูงานจนเกิดความมั่นใจและตัดสินใจลงมือทำสำหรับเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรกรเคมีและเกษตรกรอินทรีย์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา

1) สมาชิกกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ ของกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับการปลูกผักปลอดสารพิษและกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง ดังนั้น ควรที่จะนำข้อมูลและวิธีการดังกล่าว เข้าไปส่งเสริมให้ความรู้ด้านในการปลูกผักปลอดสารพิษ และเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลง เช่น ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการสร้างรายได้และสอนให้ตัวของเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ให้กับกลุ่มปลูกผักที่ยังใช้สารเคมีและรวมไปถึงเกษตรกรที่ยังปลูกผักอื่น ๆ ได้รับความรู้เพื่อที่จะนำไปเป็นแบบอย่างและแนวทางในการปฏิบัติ

2) กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์และการจัดการโรคและแมลงและให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการตลาดออนไลน์ เป็นกิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ มีความต้องการที่จะเรียนรู้ควรมีการขยายผลสู่การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับทัศนคติต่อกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษและกิจกรรมอบรมให้ความรู้เรื่องการทำปุ๋ยชีวภาพให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มไม่ครอบคลุมทุกครัวเรือน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคนในชุมชนทุกครัวเรือน เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษและกิจกรรมอบรมให้ความรู้ให้กับชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกผักปลอดสารพิษมากขึ้น

2) ในการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการทดลองการปฏิบัติกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมที่ทำตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ออกมาได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

3) ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าทีมผู้วิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดกิจกรรมช่องทางการตลาดออนไลน์ จึงทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่มีความเข้าใจเท่าที่ควร การวิจัยครั้งต่อไป ทีมผู้วิจัยควรมีการศึกษาในด้านการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ เพื่อให้สามารถมีความรู้พื้นฐานในการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ได้ดีมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กมล พงชนะและคณะ. (2549). การสร้างความตระหนักเกษตรกรปลอดโรคผู้บริโภคลดภัย
โดยใช้แนวทาง HIA. นครสวรรค์ : สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่8 จังหวัดนครสวรรค์.
- กมล เลิศรัตน์. 2552. อาหารสำคัญเช่นใดกับมนุษยชาติ. แก่นเกษตร, 37:87-90.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2538). เรื่องอาหารที่มีสารพิษตกค้าง. ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2538 ลงวันที่ 28
เมษายน 2538.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2553). คู่มือเกษตรกรปลอดโรคสำหรับเกษตรกร
และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กองป้องกันและกำจัดศัตรูพืช. (2539). คู่มือการปลูกผักให้ปลอดภัยจาก
สารพิษ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- จิราณัฐวัฒน์ ดีสนิท. (2546). พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลหนองอียอ
อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์. การศึกษาค้นคว้าอิสระสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต, สาขา
สาธารณสุขศาสตร์, คณะเภสัชศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ฐิติมา วัฒนจ้ง. (2559). การจัดการศึกษาวิชาเกษตรแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ปลอดสารพิษ กับโรงเรียนสุขบุญจริการาม ตำบลบึงชำอ้อ อำเภอหนองเสือ จังหวัด
ปทุมธานี. ปทุมธานี: สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดปทุมธานี.
- ดุขฎี พรหมทัต. (2558). พฤติกรรมการผลิตผักปลอดภัยของเกษตรกร จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. ปรินญามหาบัณฑิต. สาขาการบริหารธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล
- เทียนทิพย์ เตียวกี. (2561). ประโยชน์ของการปลูกผักปลอดสารพิษ. กรุงเทพฯ: อาคารศูนย์เรียนรู้
สุขภาวะ.
- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2555). การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้าน :
กรณีศึกษาวงกลองยาว อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธิติมา เทียนไพโร. (2550). พฤติการณ์เลือกซื้อผักปลอดสารพิษของผู้บริโภคใน อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปัญหาพิเศษปรินญามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่
โจ้.
- นิตี แก้วไพฑูรย์. (2546). การศึกษาความรู้ของเกษตรกรต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช: ศึกษา
กรณี เกษตรกรกิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิต, สาขานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บริษัท เทนเซ็นต์ (ประเทศไทย) จำกัด (2563). ประโยชน์ของผักปลอดสารพิษที่มีต่อสุขภาพ.
(ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 30/11/65 <https://www.sanook.com/women/111217/>.

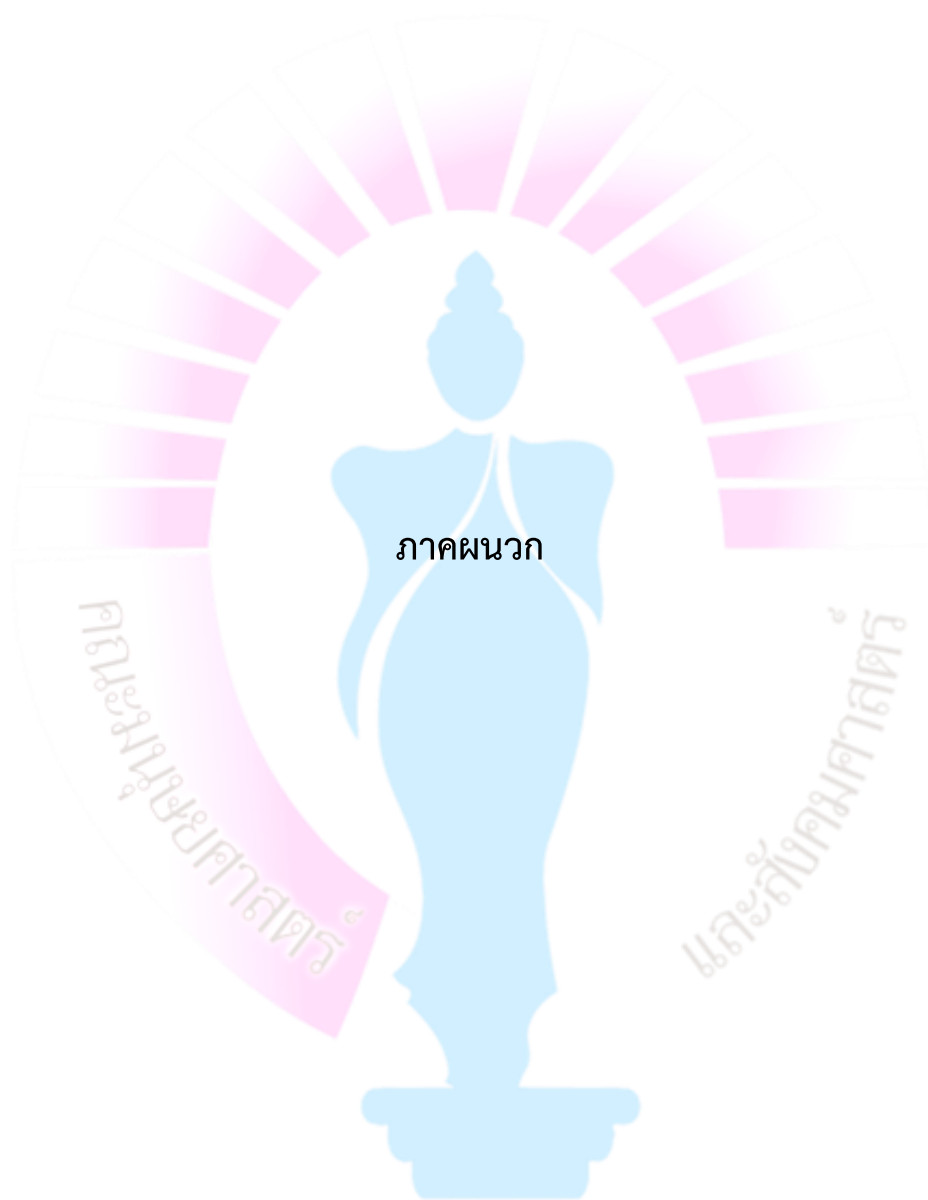
- เบญจมาศ จันทร์แก้ว. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของการผลิตผัก
โดยใช้สารธรรมชาติ และสารเคมี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง. (2555). เกษตรอินทรีย์. กรุงเทพมหานคร : ตำราวิชาการ ภาควิชาส่งเสริม นิเทศ
ศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยา ตันอารีย์. (2554). การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรใน
การปลูกพืชเขตเทศบาลเมืองเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ภาควิชา
เวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์. สงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สามารถ ใจเตี้ย. (2552). สารเคมีกำจัดศัตรูพืชบนพื้นที่สูง. พิษเนศวร์สาร. 5 (1) : 23-32
- สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร. (2559). เกษตรอินทรีย์ภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดฉะเชิงเทรา.
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ อินทมาต. (2555). การประเมินการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟตใน
เกษตรกรผู้ปลูก ดอกเบญจมาศ ต.ธาตุพนม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม
- สุวิทย์ ธีรศาสตร์. (2562). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ กำเนิดและพัฒนนาการของ ตลาดสด
และผู้ค้ารายย่อยในท้องถิ่นอีสาน. กรุงเทพฯ : สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- แสงวรรณ ปาลี . (2553). กระบวนการปรับเปลี่ยนระหว่างเกษตรเคมี และเกษตรอินทรีย์ของ
เกษตรกร ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. ข้อมูลการประกอบอาชีพ
เกษตรกรรวม ในประเทศไทย ปี 2557. [ออนไลน์]. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม 2565].
เข้าถึงได้ จาก <http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/210>.
- สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม. (2556). การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรณิชา สาครินทร์. (2558). แนวทางการพัฒนาการผลิตผักปลอดสารพิษของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
บ้านสวนตุล ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. ปทุมธานี : โรงพิมพ์เทคโนโลยี
ปทุมธานี.
- อภิสราร ธนวงศ์ธร. (2556). การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ. (ออนไลน์).
<http://aphisarahaitha.blogspot.com/>, 28 มกราคม 2558.
- อาชิง แซ่ย่าง. (2565). การปลูกผักปลอดสารพิษ. เชียงราย : ประชาชนชุมชน.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2546). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์. พับลิชชิ่ง
- Christos A. Damalas and Ilias G. Eleftherohorinos.(2011). Pesticide Exposure, Safety
Issues, and Risk Assessment Indicators. International Journal of Environmental
Research and Public Health, 8, 1402-1419
- Hildegard Garming and Hermann Waibel. (2009). Pesticides and farmer health in

Nicaragua : a willingness-to-pay approach to evaluation. The European Journal of Health Economics.10 (2); 125.

Medthai. (2017). **ผักปลอดสารพิษ** .กรุงเทพฯ.ม.ป.ท.

Christos A. Damalas and Ilias G. Eleftherohorinos.(2011). **Pesticide Exposure, Safety Issues, and Risk Assessment Indicators**.International Journal of Environmental Research and Public Health, 8, 1402-1419

ภาคผนวก ก

ประเด็นสัมภาษณ์/แบบสอบถาม

คณະมุนุชยศาสตร์

และถักคตมศาสตร์

ประเด็นการสนทนากลุ่มกับกรรมการกลุ่มปลูกผัก

การวิจัยเรื่อง : กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

- 1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มปลูกผัก เป็นอย่างไร
 - (1) เริ่มต้นตั้งแต่ปีไหน เมื่อก่อนเป็นแบบไหน ตอนนี้เป็นแบบไหน
 - (2) ใครคือผู้เริ่มต้น
 - (3) เริ่มต้นอย่างไร
- 2) มีจำนวนสมาชิกกลุ่มปลูกผัก
 - (1) เริ่มแรกกี่คน ต่อมากี่คน ตอนนี้มีสมาชิกกี่คน
 - (2) ตอนนี้มีผู้นำ รองประธาน กรรมการกี่คน ใครบ้าง
- 3) พื้นที่ปลูกผัก
 - (1) พื้นที่ปลูกผักคือที่ไหน เป็นพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนบุคคล
 - (2) มีจำนวนพื้นที่รวมเท่าไร
 - (3) พื้นที่ต่อคนเท่าไร
- 4) การปลูกผักจะปลูกช่วงเวลาไหน เพราะอะไร
 - (1) แต่ละฤดูมีวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันอย่างไร
- 5) วิธีการปลูกผัก มีวิธีการปลูกอย่างไร
 - (1) ขั้นตอนวิธีการปลูก ขั้นตอนในการใช้ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยอะไร
 - (2) วิธีการดูแลผัก
- 6) ระบบน้ำเป็นอย่างไร ใช้น้ำจากที่ไหน
 - (1) ใช้น้ำสาธารณะหรือส่วนตัว
- 7) วัตถุประสงค์การปลูกคืออะไร
 - (1) ปลูกผักขายหรือปลูกกิน
- 8) ชนิดพืชผักที่ปลูกมีอะไรบ้าง
 - (1) ผักที่ปลูกส่วนมากเป็นผักอะไร มีกี่ชนิดอะไรบ้าง
- 9) มีการส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอกหรือไม่ ส่งเสริมอย่างไร
 - (1) มีกี่หน่วยงาน เข้ามาดูแลเรื่องอะไรบ้าง
- 10) ปัญหาการปลูกผักมีอะไรบ้าง

- (1) ปัญหาเรื่องดินเป็นอย่างไร
 - (2) ปัญหาเรื่องน้ำเป็นอย่างไร
 - (3) ปัญหาเรื่องอากาศเป็นอย่างไร
- 11) ช่องทางการจำหน่าย มีกี่ช่องทางอะไรบ้าง

ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิจัยเรื่อง : กระบวนการปรับเปลี่ยนสู่การปลูกผักปลอดสารพิษของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การปลูกผักของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผักปลอดสารพิษของคนในชุมชนบ้านตะโก ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1.1 ชื่อ-สกุล.....เพศ.....อายุ.....
การศึกษา.....

1.2 ความเกี่ยวข้องกับชุมชน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถาม

1. สถานการณ์ของสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

- 1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มปลูกผัก เป็นอย่างไร
 - (1) เริ่มต้นตั้งแต่ปีไหน
 - (2) เริ่มต้นอย่างไร
- 2) แนวคิด
 - (1) ท่านคิดว่าผักในท้องตลาดทั่วไปมีความปลอดภัยหรือไม่ เพราะอะไร
 - (2) คิดอย่างไรกับการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีหรือสารเคมี
- 3) วัตถุประสงค์การปลูกผัก คืออะไร
 - (1) ท่านปลูกเพื่ออะไร
 - (2) ทำไมจึงมาปลูกผัก
- 4) การปลูกผักจะปลูกในช่วงไหน เพราะอะไร
 - (1) แต่ละฤดูมีวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันอย่างไร
- 5) จำนวนพื้นที่ปลูกผัก
 - (1) พื้นที่ปลูกผักคือที่ไหน
 - (2) มีจำนวนพื้นที่เท่าไร
- 6) ชนิดผักที่ปลูก มีอะไรบ้าง
 - (1) ผักที่ปลูกส่วนมากเป็นผักอะไร มีกี่ชนิดอะไรบ้าง
- 7) วิธีการปลูก มีวิธีการปลูกอย่างไร

(1) ขั้นตอนวิธีการปลูก (การเตรียมดิน/แปลง การเพาะกล้า การปลูก การดูแลใส่ปุ๋ย การเก็บผลิต) ขั้นตอนในมีการใช้ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยอะไร

(2) วิธีการดูแลผัก

8) การปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

(1) ในการปลูกผักท่านใช้ปุ๋ยเคมีหรือไม่ เพราะอะไร

(2) ถ้าใช้ ใช้ปุ๋ยชนิดอะไร ใช้ช่วงไหน ใช้เท่าไร

(3) ในการปลูกผักท่านใช้สารเคมีหรือไม่ เพราะอะไร

(4) ถ้าใช้ ใช้สารเคมีชนิดอะไร ใช้ช่วงไหน ใช้เท่าไร

9) ปัญหาและผลกระทบ

(1) ผลกระทบและผลเสียจากการใช้สารเคมี

(2) ผลกระทบและผลเสียของการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

10) ปลูกผักแล้วได้ขายหรือไม่ ถ้าขายมีช่องทางการตลาดหรือมีช่องทางการขายใดบ้าง

11) องค์ความรู้สำคัญในการปลูกผักของท่านมีอะไรบ้าง

(1) การปรับปรุงดิน

(2) การเพาะกล้า

(3) การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

(4) การตลาด

(5) อื่น ๆ

2. สถานการณ์ของสมาชิกกลุ่มปลูกผักโดยใช้สารเคมี

1) ประวัติความเป็นมาของกลุ่มปลูกผัก เป็นอย่างไร

(1) เริ่มต้นตั้งแต่ปีไหน

(2) เริ่มต้นอย่างไร

2) แนวคิด

(1) ท่านคิดว่าผักในท้องตลาดทั่วไปมีความปลอดภัยหรือไม่ เพราะอะไร

(2) คิดอย่างไรกับการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมีหรือสารเคมี

3) วัตถุประสงค์การปลูกผัก คืออะไร

(1) ท่านปลูกเพื่ออะไร

(2) ทำไมจึงมาปลูกผัก

4) การปลูกผักจะปลูกในช่วงไหน เพราะอะไร

(1) แต่ละฤดูมีวิธีการปลูกและวิธีการดูแลแตกต่างกันอย่างไร

5) จำนวนพื้นที่ปลูกผัก

(1) พื้นที่ปลูกผักคือที่ไหน

(2) มีจำนวนพื้นที่เท่าไร

6) ชนิดผักที่ปลูก มีอะไรบ้าง

(1) ผักที่ปลูกส่วนมากเป็นผักอะไร มีกี่ชนิดอะไรบ้าง

7) วิธีการปลูก มีวิธีการปลูกอย่างไร

(1) ขั้นตอนวิธีการปลูก (การเตรียมดิน/แปลง การเพาะกล้า การปลูก การดูแลใส่ปุ๋ย การเก็บผลผลิต) ขั้นตอนในมีการใช้ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยอะไร

(2) วิธีการดูแลผัก

8) การปลูกผักโดยใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี

(1) ในการปลูกผักท่านใช้ปุ๋ยเคมีหรือไม่ เพราะอะไร

(2) ถ้าใช้ ใช้ปุ๋ยชนิดอะไร ใช้ช่วงไหน ใช้เท่าไร

(3) ในการปลูกผักท่านใช้สารเคมีหรือไม่ เพราะอะไร

(4) ถ้าใช้ ใช้สารเคมีชนิดอะไร ใช้ช่วงไหน ใช้เท่าไร

9) ปัญหาและผลกระทบ

(1) ผลกระทบและผลเสียจากการใช้สารเคมี

(2) ผลกระทบและผลเสียของการปลูกผักโดยไม่ใช้สารเคมี

10) ปลูกผักแล้วได้ขายหรือไม่ ถ้าขายมีช่องทางการตลาดหรือมีช่องทางการขายใดบ้าง

11) องค์ความรู้สำคัญในการปลูกผักของท่านมีอะไรบ้าง

(1) การปรับปรุงดิน

(2) การเพาะกล้า

(3) การจัดการโรคและแมลงศัตรูพืช

(4) การตลาด

(5) อื่น ๆ

3. ข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนในการปลูกผัก

1) ชื่อความรู้

(1) เรื่องดิน ชนิดของดิน มีวิธีการจัดการอย่างไร

(2) เรื่องน้ำ วิธีการนำน้ำมาใช้อย่างไร

(3) เรื่องการกำจัดแมลง เลือกใช้อย่างไร

ประชุมผ่าน Facebook ผู้เข้าร่วมจำนวน 5 คน ประชุมวางแผนในการทำวิจัย

ประชุมผ่าน Zoom ผู้เข้าร่วมจำนวน 7 คน ประกอบด้วยทีมผู้วิจัยกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทำความเข้าใจในงานวิจัยกลุ่มปลูกผัก

ลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลสถานการณ์การปลูกผักและสัมภาษณ์องค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก

การคืนข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการวิเคราะห์ให้กับกลุ่มปลูกผักบ้านตะโก
และออกแบบกิจกรรมทดลองปฏิบัติการ

กิจกรรมทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างช่องทางการตลาดออนไลน์ (สร้างเพจ)

สรุปกิจกรรม

ในการดำเนินงานเพื่อสรุปและประเมินผลการทำกิจกรรมหลังจากที่ทำกิจกรรมเสร็จสิ้นทุกกิจกรรม และส่งมอบของที่ระลึกให้กับสมาชิกกลุ่มปลูกผัก

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ	นายวชิรศักดิ์ ปราณีตพลกรัง
วัน/เดือน/ปี	02 สิงหาคม 2543
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลนครบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28 หมู่ 1 ตำบลนครบุรีใต้ อำเภอนครบุรี จังหวัดนครราชสีมา 30250
ตำแหน่งที่ทำงาน	นักศึกษา
E-mail	songkarnwachirasak@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2561	จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปักธงชัย ประชานิรมิต ตำบลเมืองปักอำเภอนครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2562	เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ	นางสาวภูมรัตน์ โชนกระโทก
วัน/เดือน/ปี	16 พฤศจิกายน 2543
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลนครบุรี
สถานที่ปัจจุบัน	139 หมู่ 8 ตำบลนครบุรีใต้ อำเภอ นครบุรี จังหวัดนครราชสีมา 30250
ตำแหน่งที่ทำงาน	นักศึกษา
E-mail	puypummarat11@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2561	จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนโชคชัยสามัคคี ตำบลโชคชัย อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2562	เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และศึกษาศาสตร์

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ	นางสาวสุดารัตน์ มีเนียม
วัน/เดือน/ปี	15 มิถุนายน 2544
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลจักราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	26 หมู่13 ตำบลท่าช้าง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา 30230
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักศึกษา
E-mail	sudarat.1629@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ 2561	จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนท่าช้างราษฎร์บำรุง ตำบลช้างทอง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ 2562	เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ	นางสาวปาริชาติ จันทิตา
วัน/เดือน/ปี	1 พฤศจิกายน 2543
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลมหาราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14 หมู่ 7 ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา 30260
ตำแหน่งที่ทำงาน	นักศึกษา
E-mail	Parichatjanthita@gmail.com
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2561	จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา
พ.ศ. 2562	เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์

ประวัติผู้ทำวิจัย

ชื่อ นางสาวอุมาพร กั้นกระโทก
 วัน/เดือน/ปี 08 กันยายน 2543
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 255 หมู่3 ตำบลชะเอ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา 30250
 ตำแหน่งหน้าที่การงาน นักศึกษา
 E-mail kaimuk080943@gmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2561

จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่6 โรงเรียนนครบุรี ตำบลบ้านใหม่
 อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2562

เข้าศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการพัฒนาสังคม
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครราชสีมา

คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์